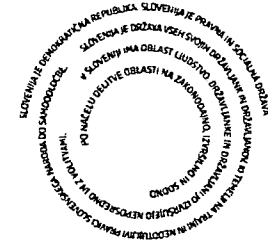

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana
t: 01 478 94 00, f: 01 478 98 45, e: gp@dz-rs.si, www.dz-rs.si

**Skupina poslank in poslancev
(prvopodpisani dr. Matej T. Vatovec)**

Ljubljana, 3. 2. 2021

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
Igor Zorčič, predsednik

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	03-02-2021	
Šifra:	020-12/21-9/1,4	
Povezava:		
EPA:	1649-VIII	EU:
Sign. zn.:		
Kratica:		

Na podlagi 118. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a) in 250. člena Poslovnika Državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17 in 46/20) podpisane poslanke in poslanci

vlagamo

**INTERPELACIJO O DELU IN ODGOVORNOSTI MINISTRICE ZA
IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT PROF. DR. SIMONE KUSTEC**

zaradi:

- 1. Nestrokovne, neučinkovite, nekonsistentne in škodljive politike na področju organizacije vzgoje in izobraževanja v času epidemije COVID-19, ki je povzročila najdaljše zaprtje šol in vrtcev v Evropi.**
- 2. Ustavno nedopustnega odrekanja izobraževanja otrokom s posebnimi potrebami in diskriminacije različnih skupin otrok s posebnimi potrebami.**
- 3. Neupoštevanju epidemiološke stroke pri odpiranju in zapiranju šol ter prelaganje odgovornosti na posamezne šole, ravnatelje, učitelje in starše.**
- 4. Diskriminacije nekaterih skupin šolajočih otrok in dijakov.**

5. **Nezagotovitev pogojev za varno in zanesljivo izvedbo šolskih tekmovanj.**
6. **Ogrožanje prihodnosti mladih zaradi odsotnosti načrta za odpravljanje negativnih socialnih in učnih posledic zaprtja šol.**
7. **Škodljivega, izključevalnega in podcenjujočega odnosa do športa in športnih organizacij.**
8. **Škodljivega predloga za ukinitve sklada za financiranje nevladnih organizacij.**
9. **Pomanjkanja dialoga s sindikati, ravnateljskimi združenji ter s strokovnimi delavci na področju vzgoje in izobraževanja pri načrtovanju vzgoje in izobraževanja v času epidemije.**
10. **Pomanjkanja dialoga in odsotnosti komunikacije z učenci in starši.**
11. **Neustreznega zagovarjanja interesov učenk in učencev, dijakov in dijakinj pri določanju prioritet glede sproščanja ukrepov za preprečitev širjenja COVID-19.**
12. **Odsotnosti sistematične evalvacije pouka na daljavo.**
13. **Odsotnosti ukrepov za preprečevanje socialnih stisk mladih v času epidemije.**
14. **Opustitve dolžnega ravnanja priprave razpisa za vpis v visokošolsko izobraževanje in zavajanja javnosti.**
15. **Zamude pri pripravi in vložitvi Zakona o znanstveno raziskovalni in inovacijski dejavnosti ter strateških dokumentov na področju visokega šolstva in znanosti ter inovacij.**
16. **Poseganja v avtonomijo Pedagoškega inštituta in zavajanja v Državnem zboru.**
17. **Postavljanja interesov zasebnih izobraževalnih institucij pred kakovost visokošolskega izobraževanja.**
18. **Blokade zaposlovanja raziskovalcev na javnih raziskovalnih organizacijah.**
19. **Slabega zgleda in nespoštovanja ukrepov za preprečevanje širjenja COVID-19.**
20. **Spornega kadrovanja, utemeljenega na parcialnih interesih, osebnih zamerah in prijateljskih obljubah ter slabega vodenja ministrstva.**

Na podlagi 118. člena Ustave Republike Slovenije in 253. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije podpisane poslanke in poslanci predlagamo, da Državni zbor Republike Slovenije po končani razpravi o interpelaciji o delu in odgovornosti ministrice za izobraževanje, znanost in šport sprejme naslednji

SKLEP:

prof. dr. Simono Kustec se razreši s funkcije ministrice za izobraževanje, znanost in šport.

OBRAZLOŽITEV:

Nestrokovna, neučinkovita, nekonsistentna in škodljiva politika na področju organizacije vzgoje in izobraževanja v času epidemije COVID-19, ki je povzročila najdaljše zaprtje šol in vrtcev v Evropi

Šole so v Sloveniji zaprte najdlje v Evropi. V prvem valu epidemije so bile šole zaprte od 16. 3. 2020 do sredine meseca maja, ko so se za nekatere učence odprle, za druge pa so ostale zaprte do junija, medtem ko se dijaki od prvega do tretjega letnika v šole pred poletjem sploh niso vrnili. Šole so se nato zopet zaprle 26. 10. 2020. V tem in prejšnjem letu so bili torej učenci in učenke, dijaki in dijakinje ter študenti in študentke prikrajšani za 5 ali več mesecev normalnega pouka oziroma študija. Ves ta čas se je izobraževanje za vse, praktično brez izjem, izvajalo na daljavo. Začasen ukrep, ki naj bi pripomogel k zmanjšanju prenosa okužb v družbi ni niti začasen niti koristen iz vidika zmanjševanja okužb. Nasprotno, dolgotrajno zaprtje vzgojno izobraževalnih zavodov povzroča veliko škodo posameznikom in družbi. Pristojno ministrstvo, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec torej z ukrepi ni bistveno prispevalo k izboljšanju epidemiološke slike, na drugi strani pa je s svojo neaktivnostjo, neprimernim in zapoznelim odzivanjem, izključevalnim odnosom in nejasnim ter pogosto nasprotujočim si informiranjem povzročilo veliko in trajno škodo tako učečim se kot tudi njihovim staršem, družinam in družbi kot celoti. Ministrica namreč v tem času nikoli ni ponudila jasnega, na strokovnih stališčih utemeljenega načrta, ampak so njena stališča vedno odražala politična stališča, navdihnjena z mnenjem in odločitvijo predsednika vlade.

Odlok o začasni prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter na univerzah in visokošolskih zavodih je bil sprejet v petek, 23. 10. 2020, veljati pa je začel v ponedeljek, 26. 10. 2020. Ukrep je bil sprejet dobesedno čez noč brez kakršnekoli predhodne uskladitve z izobraževalnimi ustanovami glede organizacije dela na daljavo in brez smernic za preverjanje znanja ter izobraževanja šolskih delavcev. Pri čemer je imelo pristojno ministrstvo, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec, celo poletje časa, da bi zagotovilo ustrezen akcijski načrt za ravnanje in delovanje vzgojno-izobraževalnih institucij na začetku novega šolskega leta in med drugim valom epidemije, zato da do zapiranja šol sploh ne bi prišlo oziroma da bi bilo zapiranje sorazmerno glede na koristnost pri omejevanju širjenja okužbe ter negativnih učinkov na razvoj ter psihofizično zdravje otrok in mladostnikov.

Ministrstvo je v tem času sicer pripravilo modele A, B, C in D, po katerih naj bi vzgoja in izobraževanje glede na epidemiološko sliko potekala, a o vsem tem je ministrica javno hitro nehala govoriti in vsakokratne odločitve vlade podprla, ne da bi jih javno natančno pojasnila.

Že spomladi med prvim valom epidemije je namreč postalo jasno, da ima izobraževanje na daljavo uničujoče posledice, tako na učni uspeh otrok kot na njihovo psihofizično zdravje ter socialni položaj, kar še posebej velja za najmlajše učence in učenke ter učence s posebnimi potrebami. Pri tem ministrstvo ni sledilo priporočilom in opozorilom WHO in UNESCO glede izobraževanja v času epidemije in posledic zapiranja šol.

Za starejše učence ter dijake in dijakinje pa bi dolgotrajno izobraževanje na daljavo lahko pomenilo povečan izpad iz izobraževanja, saj bodo nekateri mladostniki zaradi obstoječega stanja za vedno zapustili izobraževalni proces oziroma bi zaradi primanjkljajev v tem in prejšnjem šolskem letu izobraževalni proces v večjem številu lahko zapuščali v prihodnje.

Še posebej uničujoče posledice nosi šolanje na domu za mlajše učence, ki ne samo, da se ne znajo učiti sami, nimajo lastne primerne opreme, niso dovolj računalniško pismeni in ne razumejo posledic (ne)šolanja, temveč je tudi njihovo prehranjevanje, gibanje na svežem zraku in varstvo samo na sebi v celoti odvisno od odraslih oseb. Starši so bili tako dalj časa potisnjeni v situacijo, da čez dan poučujejo in skrbijo za svoje otroke, po možnosti ob delu od doma in/ali zaostrenih osebnih socialnih razmerah. V takšnih razmerah ima močan vpliv na kvaliteto izobraževanja vrsta že obstoječih dejavnikov - premoženjski status, stabilnost in višina dohodkov, izobrazba staršev, pedagoška usposobljenost, časovna obremenjenost, računalniška pismenost, poznavanje slovenskega jezika itd., ki vodi v drastično poglobljanje socialnih razlik med otroki. Problemi se samo še potencirajo v družinah z več otroki. Otroci, ki so bili iz vrtca odsotni več mesecev, niso bili oziroma ne bodo ustrezno pripravljene na začetek obveznega osnovnošolskega izobraževanja. Prikrajšani so namreč za pridobitev ključnih spretnosti, kot je sposobnost ohranjanja koncentracije, finomotorike, privzgoje učnih navad in drugih spretnosti za uspešno delo v šoli. Starši tega primanjkljaja ne morejo nadoknaditi, ker niso strokovno usposobljeni ali nimajo časa, ker so v službi. Posledično bodo imeli ti otroci v šoli slabše možnosti. Težko popravljive posledice nastajajo tudi zaradi minimuma socialnih stikov, ki so jih deležni otroci. Socialni stiki v zgodnjem otroštvu oziroma socialna izolacija v tem obdobju lahko resno upočasnijo privzgojo ključnih socialnih veščin, ki je odvisno ravno od medsebojnih stikov in interakcij v zgodnjem otroštvu.

Pri otrocih in mladostnikih vseh starosti ne gre samo za izpad znanja in nedoseganje učnih ciljev, ampak tudi za izpad motivacije, bistveno zmanjšan interes za šolsko delo in drugih negativnih posledic na psihološko stanje, ki so posledica tako odsotnosti socialnih stikov kot tudi odsotnosti primerne strokovne pedagoške didaktične dela. Pri pouku na daljavo je namreč dolgo časa manjkal ključen šolsko pedagoški proces, ki vsebuje tudi pomembne socializacijske elemente. Dolgotrajno zaprtje šol bo imelo dolgoročne in dolgotrajne posledice, ki jih lahko pričakujemo s strahom. Nekatere posledice se kažejo že danes, druge pa se bodo v vseh razsežnosti pokazale kasneje, ko bo epidemije že zdavnaj konec. Pedagoška stroka opominja in opozarja na to,

da bodo zaradi nastalih okoliščin razlike v znanju še večje, da se zaradi socialne izolacije ter stresa poglobljajo stiske otrok in mladostnikov. Opozarjajo tudi na to, da je nujno potrebna jasna izhodna strategija, torej jasen in konkreten načrt kako bo učni proces za različne skupine potekal in kako se bo sistem soočil s posledicami primanjkljajev v znanju, s posledicami v duševnem zdravju in negativnimi socialnimi učinki. Teh odgovorov po več mesecih trajajočem zaprtju šol še vedno ni.

Zapostavljena skupina pa so seveda tudi odrasli, tako študentje kot tudi tisti, ki so vključeni v izobraževanje odraslih. V okrožnicah, navodilih in priporočilih, ki jih je izdalo ministrstvo, vključeni v izobraževanje odraslih niso niti omenjeni.

Da je bilo načrtovanje s strani ministrstva pomanjkljivo in posledično škodljivo, se je potrdilo tudi na 30. nujni seji Odbora za izobraževanje, znanost, šport in mladino, ki je potekala 28. 12. 2020, kjer so predstavniki pedagoške stroke ter predstavniki zaposlenih ter vodstev šol, jasno izrazili, da je bilo ravnanje pristojnega ministrstva v času epidemije nezadostno. Na seji je predsednica Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije izpostavila, da »nimamo sistema, ki bi odgovarjal na vprašanja kako organizirati izobraževanje na daljavo za učence in dijake, ki živijo v okoljih brez interneta, nimamo rešitev za učence in dijake, ki nimajo računalnikov, nimamo vzpostavljenega podpornega sistema za učence, ki so v času pouka sami doma ali pa jim starši ne morejo nuditi ustrezne pomoči. Nimamo sistema, ki poklicnega izobraževanje ne bi enačil s splošnim, torej z gimnazijskim in bi dijakom poklicnih in strokovnih šol omogočal, da kakovostno razvijejo tiste poklicne kompetentne spretnosti, ki so nujne za opravljanje njihovega poklica in se jih na daljavo osvajati ne da.« Da ministrstvo ni na primeren način pomagalo zaposlenim v vzgoji in izobraževanju in ni zagotovilo zadostnih resursov za to, da bi se zavodi in v njih zaposleni lahko uspešno spoprijeli s krizo, ki se je iz zdravstvene spremila v izobraževalno, je na omenjeni seji izpostavil tudi glavni tajnik Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije, ki je dejal, da je sindikat »nekajkrat v PKP-5, PKP-6, v proračunu, predlagal dodatni denar za organizacijske prilagoditve, za tehnične prilagoditve, za kadrovske prilagoditve in tudi za kompenziranje primanjkljajev, ki zlasti nastajajo v socialno ogroženih skupinah v družinah, ki imajo ali slab materialni položaj ali pa imajo starši majhne možnosti, zaradi svoje nizke izobrazbe, da bi pomagali svojim otrokom v izobraževanju. Nič od tega se ni zgodilo.« Večkrat je bilo tudi izpostavljeno, da pristojno ministrstvo v vsem tem času ni bilo sposobno organizirati izvedbe tehničnih prilagoditev, ki bi omogočile hitrejšo normalizacijo pouka v šolah. V Nemčiji so na primer ob zaprtju šol vanje začeli nameščati prezračevalne naprave. Večkrat so bile omenjene tudi rešitve kot so denimo namestitev pleksi stekel, pregrad, nakup več enojnih miz in podobno, kar se pri nas ni izvedlo ali pa se ni izvedlo v zadostni meri. Prav tako smo lahko slišali kritike, da ni jasno če in kako bo opravljena evalvacija stanja, ko se bodo otroci in mladostniki vrnili v šole ter izpostavljeno, da ministrstvo v vsem tem času ni predvidelo nikakršnih programov za nevtralizacijo manjkov. Do postopanja ministrstva, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec so bili kritični tudi v Združenju ravnateljcev in ravnateljic, kjer opozarjajo predvsem na nejasno, nepravočasno, kontradiktorno in spreminjajočo se komunikacijo v zvezi s potekom pouka v šolah ter z ukrepi, ki naj se upoštevajo pri izvedbi pouka. Predsednik združenja je na omenjeni seji zopet ponovil, da vodstva šol informacij niso prejemale pravočasno ter da je najbolj moteče to, da informacije pogosto prejmejo iz medijev in tiskovnih

konferenc. Kritičen je bil tudi, da je bilo slovenskim šolam tik pred zaprtjem dovoljeno, da so lahko zaposlili zgolj dodatne delavce študente, medtem ko so v Italiji dodatno zaposlili 60 tisoč učiteljev in 30 tisoč podpornega osebja.

Prioriteta ministrstva, pristojnega za izobraževanje, bi morala biti da v prvi vrsti zagotovi normalno delovanje vrtcev in šol oziroma zagotovi, da v sistemu vzgoje in izobraževanja prihaja do čim manjših zaostankov in primanjkljajev. Tudi dr. Mario Fafangel, epidemiolog in predstojnik Centra za nalezljive bolezni pri Nacionalnem inštitutu za javno zdravje, je bil jasen ko je dejal: »Šole bi morale biti tiste, ki se zadnje zaprejo in prve odprejo.«¹ A pristojno ministrstvo je predvsem s svojo neaktivnostjo v poletnih mesecih ter pasivnostjo v času ponovnega razglasa epidemije ukrepe sprejemalo prepozno, nedosledno in v neustreznem vrstnem redu ter, kar je najhuje, brez ustreznega sodelovanja s stroko in zaposlenimi na področju vzgoje in izobraževanja.

Ustavno nedopustno odrekanje izobraževanja otrokom s posebnimi potrebami in diskriminacija različnih skupin otrok s posebnimi potrebami

Zastrašujoče posledice pa nosi izobraževanje na daljavo za otroke s posebnimi potrebami, saj so številne prilagoditve na daljavo zanje popolnoma neizvedljive, zaostanki v izobraževanju in razvoju pa pogosto nenadomestljivi. Pristojna ministrica ne bi smela dopustiti, da so se osnovne šole za otroke s posebnimi potrebami zaprle oziroma so ostale zaprte tako dolgo časa, ker so posledice, ki nastajajo za te otroke trajne in nesorazmerno hujše kot posledice tega, da bi se šole za učence s posebnimi potrebami odprle. Da ima zaprtje šol za otroke s posebnimi potrebami veliko večje posledice kot pri drugih otrocih, je v odločbi U-I-445/20 z dne 3. 12. 2020² utemeljevalo tudi Ustavno sodišče, ko je presojalo ustavnost Odloka o začasni prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih. Ustavno sodišče je poleg ugotovitve, da zaprtje šol, vključno s šolami za otroke s posebnimi potrebami, sploh ni bilo pravno veljavno, za kar prav tako odgovarja pristojna ministrica, podalo tudi vsebinsko stališče in pobudnikoma, otrokoma starima 7 in 9 let, ki obiskujeta osnovno šolo za otroke s posebnimi potrebami, pritrdilo, da:

»izostanek takšnega dela lahko vpliva na njun razvoj, še posebej, če ti ukrepi trajajo dlje časa, kot je to v obravnavanem primeru. Poleg tega pa so zaradi zaprtja zavodov, v katerih se izobražujejo, ti otroci prikrajšani za izvajanje vseh specialnih obravnav, ki so jih deležni v teh zavodih, s čimer se jim tudi povzroča škoda. Pri tem ni mogoče a priori zanikati, da bodo lahko posledice takšne oblike izobraževanja, ki traja dalj časa, pri posameznih otrocih s posebnimi potrebami, na katere se nanaša izpodbijani Odlok, težko popravljive.«

Omenjena odločba Ustavnega sodišča je pomembna tudi zato, ker v njej Ustavno sodišče jasno zapiše, da zaprtje šol za otroke s posebnimi potrebami ne more bistveno izboljšati epidemiološke slike v državi. Utemeljitev Ustavnega sodišča:

¹ Glej: <https://www.delo.si/nedelo/sole-bi-morale-biti-tiste-ki-se-zadnje-zaprejo-in-prve-odprejo/>

² Dostopno na: <http://www.us-rs.si/documents/46/5a/u-i-445-207.pdf>

»Število šolajočih se otrok s posebnimi potrebami je tako majhno, da prepoved njihovega zbiranja v vzgojno-izobraževalnih zavodih in izvajanje drugih s tem povezanih dejavnosti, kolikor bi jih bilo nujno treba sprostiti in tega ne bi bilo mogoče organizirati z vidika preprečitve širjenja virusa v dovolj vami obliki, ne more pomeniti bistvenega doprinosa pri preprečevanju nadaljnjega širjenja virusa in pri obvladovanju epidemije. Odlok sam ne prepoveduje zbiranja ljudi v vseh zavodih, ki izvajajo dejavnost vzgoje in izobraževanja. Po tretji alineji prvega odstavka 2. člena Odloka namreč prepoved zbiranja ljudi ne velja za vrste v zmanjšanem obsegu, ki zagotavljajo nujno varstvo za otroke, katerih starši so zaposleni in varstva ne morejo zagotoviti na drug način, če tako odloči župan občine, na območju katere vrtec izvaja dejavnost. Po drugi strani bi še nadaljnje izvrševanje morebiti protustavnega predpisa nedvomno lahko imelo škodljive posledice za otroke s posebnimi potrebami. Ti, upoštevaje njihove posebnosti in primanjkljaje, potrebujejo zanje še posebej prilagojeno izvajanje izobraževanja, ki so ga lahko praviloma deležni le v zavodih, v katerih se z njimi ukvarjajo za to posebej strokovno usposobljeni delavci, njihovi starši pa jim tega morda ne morejo oziroma niti ne znajo zagotoviti, zaradi česar ima zaprtje šol za te otroke še veliko večje posledice kot pri drugih otrocih.«

Po intervenciji Ustavnega sodišča je ministrstvo z ozko razlago navedene odločbe, v šolo spustilo zgolj tiste otroke s posebnimi potrebami, ki obiskujejo zavode za otroke s posebnimi potrebami in osnovne šole s prilagojenim programom, kar pomeni, da se je od približno 13.000 osnovnošolskih otrok z odločbami o usmeritvi le okoli 4.700 vrnilo v izobraževalni proces, vsi ostali pa so še vedno doma oziroma delijo usodo z ostalimi učenci rednih programov osnovnih šol. Pri tej skupini otrok s posebnimi potrebami, ki je številčno največja, gre za otroke z npr. disleksijo, legastenijo, avtizmom, ADHD in drugimi primanjkljaji, za številne od teh skupin otrok pa je znanstveno dokazano, da jim prevelika uporaba informacijske tehnologije lahko tudi škoduje.

Z vztrajanjem ministrice pri pouku na daljavo se nepopravljiva škoda tem otrokom odraža v dejstvu, da že vse od marca niso deležni dodatne strokovne pomoči v živo in ostalih, z odločbo predpisanih prilagoditev, kar negativno vpliva na njihovo znanje, inkluzijo ter morebitne vedenjske in čustvene primanjkljaje. Številni otroci iz teh skupin vsakodnevno razvojno nazadujejo, navkljub nepredstavljamim naporom, ki jih njihovi starši, skrbniki ali drugi sorodniki vlagajo v njihovo šolanje na daljavo, ministrica in ministrstvo pa njim in njihovim staršem ni naslovilo nikakršnih spodbud ali ukrepov, ampak jih je ob odpiranju šol in zavodov za otroke s posebnimi potrebami, spregledalo in je z njihovo ne vključitvijo v izobraževalni proces na način enake obravnave vseh otrok s posebnimi potrebami ne samo obšlo odločbo ustavnega sodišča, ampak te otroke tudi diskriminira in postavlja v neenak pravni položaj, kar je nezakonito in prepovedano že z Ustavo Republike Slovenije.

Neupoštevanje epidemiološke stroke pri zapiranju in odpiranju šol ter prelaganje odgovornosti na posamezne šole, ravnatelje, učitelje in starše

Izobraževanje v času epidemije s strani pristojnega ministrstva ni bilo ustrezno organizirano, ampak je bilo prepuščeno stihiji. Pri tako velikem izzivu kot je izobraževanje na daljavo bi pričakovali, da bi pristojno ministrstvo v sodelovanju z drugimi pristojnimi institucijami ter v sodelovanju s stroko in zaposlenimi

pripravilo natančen in poenoten načrt dela, zato da se škoda, ki bo ob tovrstnih ukrepih zagotovo nastala, vsaj minimalizira. Vendar Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport že ob prvem zapiranju šol 13. 3. 2020 ni pravočasno oblikovalo smernic, ki bi zagotavljale poenoteno organizacijo dela in enakovredno zastavitev obsega učnega programa v času izobraževanja na daljavo. Ministrstvo se je odzivalo več tednov prepozno, kar je v osnovni šoli popolnoma nedopustno. Tako pomembne stvari je treba organizirati in urediti takoj, ne pa pričakovati od otrok, njihovih staršev in učiteljev, da bodo sami krpali luknje v organizaciji vzgoje in izobraževanja. 25. 3. 2020, torej skoraj dva tedna po pričetku izobraževanja na daljavo, so Navodila za izvajanje izobraževanja na daljavo v izrednih razmerah³ v okviru Zavoda RS za šolstvo le izdali. Navodila so pomanjkljiva, predolga, nepraktična in neobvezujoča, že na prvih straneh smernic najdemo zapis, da »namen navodil ni poenotenje izobraževanja na daljavo za vse slovenske osnovne šole, temveč postavitve izhodišč, na osnovi katerih bodo šole v izrednih razmerah svoje aktivnosti usmerile tako, da bodo v največji možni meri upoštevale dejavnike, ki vplivajo na celoten proces učenja in na počutje učencev.« Izpostavljamo, da takšna odločitev ne bi smela biti prepuščena posamezni šoli, saj takšna neenotnost še dodatno spodbuja nezaupanje in povzroča stihijo. Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (SVIZ) poudarja,⁴ da »ne gre toliko za avtonomijo šol in vrtcev kot predvsem za prelaganje odgovornosti za razrešitev zahtevnih vprašanj z ministrstva na vodstva zavodov in zaposlene.« Avtonomija učiteljev pomeni vsebinsko avtonomijo pri doseganju učnih ciljev, ne pa avtonomijo na področju organizacije delovanja šol. Koncept avtonomije učitelja ne sme biti zlorabljen, zato da se zakrije nesposobnost in neaktivnost pristojnega ministrstva ter da se odgovornost za organizacijo pouka preloži na posamezne šole ali še huje - na učitelje.

Ministrica prof. dr. Simona Kustec je šla celo tako daleč, da je 4. 1. 2021 v oddaji Studio City izjavila, da »smo ena od vodilnih držav v Evropi, ki je zmožna ponuditi izobraževanje na daljavo v tem trenutku, kar pomeni, da so vsi, tako učitelji kot učenci, usposobljeni z ustrežno komunikacijsko tehnologijo, opremo, znanjem, zato da lahko to izobraževanje poteka«. Da ministrica ne govori resnice in da to ne drži, je za spletni portal Oštro⁵ jasno povedala raziskovalka Eva Klemenčič Mirazchiyski s Pedagoškega inštituta: »Ne poznam nobene primerjalne raziskave, ki bi trenutno sistemsko merila to, o čemer govori ministrica. Teh podatkov enostavno ni«. Ministrica raziskovalnim novinarjem ni pojasnila, na kaj se je pri tej izjavi sklicevala, prav tako pa so neresničnost takšnega izjavljanja potrdili tudi druge v raziskovalnem prispevku navedene raziskave in pridobljena strokovna mnenja. Zanimarila je tudi dejstvo, da učenke in učenci prvega in drugega razreda sploh še niso opismenjeni in da nekateri niso znali vklopiti niti računalnika, kaj šele uporabljati poslana gradiva brez pomoči staršev.

³ Dostopno na:

https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/2020-03-27-navodila-za-ravnatelje_ss_26032020.pdf

⁴ Dostopno na: <https://www.sviz.si/pred-ponovnim-odprtjem-vrtcev-in-sol/>

⁵ Dostopno na: <https://www.ostro.si/si/razkrinkavanje/objave/slovenija-ni-vodilna-v-izobrazevanju-na-daljavo>

Tudi iz Analize, ki jo je pripravil Zavod RS za šolstvo, je jasno razvidno, da je bila spomladi pri prvem zapiranju šol organizacija dela na daljavo, opredelitev obsega učnega programa in izobraževanje učiteljev izključno v domeni vsake posamične šole. Glede na izsledke v Analizi pa se je dogajalo tudi to, da se ponekod niso poenotili niti na ravni šole, ampak so bili primorani učitelji organizirati izobraževanje na daljavo popolnoma individualno. Hkrati so učitelji izpostavili, da bi potrebovali krovno organizirano izobraževanje za delo s potrebno programsko opremo za izobraževanje na daljavo, saj nekateri niso imeli predhodnega znanja. Izobraževanje učiteljev je namreč prav tako zastavljeno zgolj v okviru dobre volje in kadrovskih resursov posamezne šole. Prav tako ni samoumevno, da učitelji in šole razpolagajo z enakovredno infrastrukturo za izvajanje izobraževanja na daljavo, zato bi moralo ministrstvo poskrbeti tudi za ustrezno strojno in programsko opremo za vse učitelje.

Navodila s strani državnih institucij, odgovornih za izobraževanje otrok, bi morala biti kar se da poenotena in obvezujoča za vse šole, zato da niso učenci, starši in učitelji podvrženi individualnim odločitvam ali preprekam posamičnega kolektiva. Namreč nejasne in neobvezujoče smernice vodijo v dodatno nepotrebno poglobljanje razlik med otroki, saj je izvajanje izobraževanja na tak način popolnoma odvisno od organiziranosti in resursov šole, v katero so vpisani. V SVIZ opozarjajo, da so že prvi dan letošnjega šolskega leta, tj. po tem ko so šole prejele »Modele in priporočila« za izvajanje pouka v razmerah, povezanih s covidom-19, na resorno ministrico prof. dr. Simono Kustec naslovili opozorila, da si z »dokumentom učiteljstvo ne more dosti pomagati, saj je preveč splošen in se izogiba odgovorom na zahtevna vprašanja. V priporočilih ni mogoče izvedeti nič o načinu organizacije in poteka pouka na daljavo.« Prav tako pa od pomladi ni nobenega novega navodila izdal Zavod RS za šolstvo. Pričakovali bi, da je na voljo dovolj časa in izkušenj za pripravo ustrežnejših ter⁶ dejansko poenoteni navodil za šole. Vendar Ministrstvo tega ni pripravilo niti ni pripravilo ustreznih protokolov in prilagoditev pravil, ki bi zagotavljala verodostojno in pravično vrednotenje in ocenjevanje znanja na daljavo, prav tako ni poskrbelo za izobraževanje učiteljev na področju digitalne pismenosti in didaktičnih metod v času izobraževanja na daljavo. Posledično so se zaradi različnega obseg dela, individualne odločitve glede ocenjevanja otrok, različna usposobljenost za delo s potrebno programsko opremo in različna organizacija dela, razlike med otroci poglobile, posledično pa je prišlo tudi do znatnih razlik v uspešnosti otrok v okviru izobraževalnega procesa. Zaradi odsotnosti sistematične evalvacije izobraževanja na daljavo bolj natančnih podatkov o posledicah dolgotrajnega izobraževanja na daljavo v Sloveniji ni, se pa lahko pri presoji posledic opremo na nekatera mednarodna poročila,⁷ ki jasno poročajo o tovrstnih posledicah.

Poleg številnih primerov iz tujine so tudi pri nas raziskave epidemiologov potrdile, da glavni vir okužb niso šole, temveč delovno okolje. Na NIJZ so

⁶ Zapis seje dostopen na: <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/evidenca?mandat=VIII&type=magdt&uid=20754FA055B642E5C1258657002D0D5C>

⁷ Dostopno na: <https://lirias.kuleuven.be/3189074?limo=0>
<https://osf.io/preprints/socarxiv/ve4z7/>
<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/likely-impact-covid-19-education-reflections-based-existing-literature-and-recent-international>

ugotovili da je bila ta kar v četrtini primerov delovno mesto. Prav tako je na 28. nujni seji Odbora za izobraževanje, znanost, šport in mladino, ki se je odvijala 12. 11. 2020, matematik Žiga Zaplotnik, podoktorski raziskovalec iz meteorologije na Fakulteti za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani, v svoji predstavitvi povedal, da se največ socialnih stikov zgodi na delovnem mestu in da moramo biti pri iskanju vzrokov pozorni prav na to področje. Da se otroci redkeje okužijo in zbolijo ter prenašajo tudi manjšo količino virusa ter posledično pomenijo manjše tveganje je na vladni tiskovni konferenci 20. 1. 2021 pojasnjeval tudi predstavnik NIJZ Zoran Simonovič. Ministrica pa navkljub vsem tem, strokovno utemeljenim dejstvom še vedno, brez resnih strokovnih argumentov zatrjuje, da so šole pomemben prostor prenosa okužb, še celo tako, da je na tiskovni konferenci kazala graf s prenosom okužb v vzgoji in izobraževanju, a pri tem ni konsistentno pojasnila za kakšne podatke gre, po kakšni metodologiji so bili zbrani in kdo jih je analiziral.

Za presojo sorazmernosti ukrepov na področju vzgoje in izobraževanje je pomembno tudi poročilo⁸ Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni iz dne 23. 12. 2020. Osnovno sporočilo tega poročila je, da naj se zapiranje šol uporabi kot zadnja možnost, saj so negativni fizični, psihološki in izobraževalni učinki na otroke ter širšo družbo večji kot pa prednosti, ki jih zaprte šole prinašajo pri obvladovanju epidemije. Poročilo potrjuje ugotovitve, da otroci, predvsem pa mlajši otroci predstavljajo manjše tveganje za prenos okužbe ter da zapiranje šol nima učinka, če se hkrati ne sprejme tudi drugih omejitev na področju zbiranja ljudi. Poleg tega poročilo navaja, da vračanje otrok v šole na začetku šolskega leta ni bil glavni generator povečanja okužb v tem obdobju ter da je prenos virusa v šolah predstavljal le manjši del vseh COVID-19 primerov v posameznih državah.

Diskriminacija nekaterih skupin šolajočih otrok in dijakov

V času od konca prvega vala epidemije, pa do začetka drugega vala v začetku jeseni, ministrstvo ni poskrbelo, da bi vsi otroci imeli možnost sodelovati v šolanju na daljavo. Po razpoložljivih podatkih je danes v Sloveniji približno 3700 šolajočih, ki nimajo dostopa do svetovnega spleta ali pa nimajo na voljo ustrezne opreme za dostop do njega. Gre za diskriminirano skupino šolajočih, ki bodisi zaradi svojega socialnega položaja ali pa dejstva, da živijo na geografsko depriviligiranih območjih, niso vključeni v šolanje na daljavo, s čimer sta neposredno kršena 56. in 57. člen Ustave, ki določata, da se otrokom zagotavlja posebno varstvo pred gospodarskim, socialnim, telesnim, duševnim ali drugim izkoriščanjem in zlorabljanjem (nedostopnost interneta na posameznih geografskih področjih je namreč izključno vprašanje gospodarskega interesa, ki onemogoča šolajočim pouk na daljavo in v konkretnem primeru povzroča socialno izključenost) ter da država ustvarja možnosti, da si državljani lahko pridobijo ustrezno izobrazbo. Ministrstvo namreč ni zagotovilo dodatnih sredstev za subvencioniranje dostopa do interneta niti ni poskrbelo, da bi vsi tisti, ki ustrezne opreme za spremljanje pouka na daljavo nimajo, to na nek način dobili, pa čeprav iz šolskih skladov, s čimer ni zagotovilo ustavne kavtele po zagotavljanju ustrezne izobrazbe za približno 3.700 šolajočih.

⁸ Dostopno na: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/children-and-school-settings-covid-19-transmission>

Nezagotovitev pogojev za varno in zanesljivo izvedbo šolskih tekmovanj

Medtem ko so številne druge države omogočile nemoteno izvajanje šolskih tekmovanj, je v Sloveniji prišlo do »začasne« odpovedi določenih šolskih tekmovanj.⁹ Največje žrtve tega so najbolj nadarjeni učenci in učenke, ki ob odpovedi šolskih tekmovanj ostanejo brez ali z oteženimi možnostmi za pridobitev štipendij in za vpis v najboljše svetovne univerze.

Tako je v pismu ministrici za izobraževanje prof. dr. Simoni Kustec predsednik Zveze za tehnično kulturo Slovenije (ZOTKS) Stane Pejovnik zapisal: »Menimo, da so letošnji razpisni pogoji diskriminatorni za letošnjo generacijo, ker izključujejo uspehe celotne generacije 2019/2020, predvsem devetošolcev, bodočih dijakov, in maturantov, bodočih študentov«.

Po poročanju Dnevnika so na ta problem ministrico opozorili tudi starši. Zapisali so: »V našem primeru je bil sin edini na šoli, ki je izpolnil kriterije za udeležbo na državnem tekmovanju iz kemije,« ter dodali, da »Učenci, ki so se udeležili tekmovanj v tem šolskem letu, sploh v času koronakrize, so se pripravljali še več, večinoma sami, v tekmovanje so vložili dneve in dneve samostojnega trdega dela, saj niso imeli nobene pomoči,« in da »S takimi in podobnimi ukrepi, se bojim, mlade le spodbujamo k 'pakiranju kovčkov' in tako se bomo čez leta spraševali, zakaj se nam je zgodil beg možganov,«.¹⁰

Namesto proaktivne drže ministrice pri reševanju te problematike in zagotovitvi pogojev za izvedbo vseh šolskih tekmovanj je ministrica s svojim neodgovornim ravnanjem škodovala tudi najbolj nadarjenim učencem in dijakom.

Ogrožanje prihodnosti mladih zaradi odsotnosti načrta za odpravljanje negativnih socialnih in učnih posledic zaprtja šol

Ministrica prof. dr. Simona Kustec na noben način ni pomirila staršev in stroke z napovedjo konkretnega načrta izvajanja pouka in programov za nadomeščanja zaostankov, ki bi morali steči, ko bodo razmere dopuščale normalen pouk. Med učenci vseh starosti v času pouka na daljavo prihaja do velikih razlik. Najhuje pa bodo negativne posledice občutili ravno tisti, ki imajo z vključenostjo v sistem vzgoje in izobraževanja največ za pridobiti. Torej tisti, ki prihajajo iz ekonomsko in socialno manj spodbudnih okolij ter že imajo težave z dostopom do različnih informacijsko-komunikacijskih naprav. To so praviloma ravno tisti, ki že imajo slabše možnosti za učinkovit potek izobraževanja na daljavo, saj jim domače okolje zaradi različnih okoliščin ne nudi ustrezne učne podpore in pomoči. Jasno je, da bodo na tem področju nastale znatne posledice, ne samo na področju doseganja učnih ciljev ampak tudi iz vidika poglobljanja socialnih razlik. Na te težave bi moralo pristojno ministrstvo misliti že mesece nazaj in imeti načrt za okrevanje pripravljen že vsaj meseca novembra, ko je bilo jasno, da se šole decembra ne bodo odprle. Ministrica bi že morala odgovoriti na vprašanje, kako se bodo te negativne posledice odpravljale, ko se bodo učenci vrnili v šolo.

⁹ Glej: <https://www.dmfa.si/InfoServer/Public/Koledar.aspx>

¹⁰ Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042938774>

Zniževanje zahtev po znanju in sprejemanje dejstva, da bodo nekateri učni cilji ostali nedoseženi je škodljivo, zato bi moralo pristojno ministrstvo načrtovati, kako se bo izpad običajnega pouka nadomestil ter kako se bodo naslovile ostale negativne posledice, ki jih je povzročilo to rekordno dolgo izobraževanje na daljavo. Postavljajo se pomembna vprašanja, denimo kako bomo nadoknadili izgubljeno pri zadnjih letnikih maturantov, kako bomo nadoknadili praktično eno tretjino izgubljenega praktičnega pouka v poklicnem izobraževanju, kako bomo nadoknadili primanjkljaj pri devetošolcih... teh odgovorov ministrstvo niti približno ali vsaj okvirno nima. Nesprejemljivo je torej, da te prilagoditve niso pripravljene in da so šole glede tega prepuščene samim sebi. Posebno kočljive so določene učne in študijske vsebine, ki jih ni mogoče kakovostno izvesti na daljavo, denimo tiste, ki so povezane s praktičnim usposabljanjem. To velja tako za poklicne šole, za praktični pouk pa tudi za visokošolsko izobraževanje, denimo na pedagoških fakultetah, kjer morajo študentje opraviti prakso zunaj fakultet, v šolah. To da so se učenci in študenti praktično celo leto izobraževali na daljavo nikakor ni zanemarljivo in terja jasne odgovore, kako se bodo izostanki, ki so na različnih področjih zagotovo nastali, nadoknadili.

Poleg omenjenih negativnih vidikov pa je pomembno tudi vprašanje osipa oziroma stalnega prenehanja izobraževalnega procesa pri nekaterih dijakih oziroma prihodnji osip v srednješolskem izobraževanju, ki bi lahko bil posledica prekinitve izobraževanja v zadnjih razredih OŠ. Podatkov, na podlagi katerih bi lahko resno ocenili problem osipa nimamo, saj ministrstvo k sledenju posledicam dolgotrajnega izobraževanja ni resno pristopilo. A tveganju za prekinitve izobraževanja so bolj izpostavljeni ravno tisti, ki bi od tega procesa morali in lahko največ pridobili, torej otroci in mladostniki iz socialno ali drugače depriviligiranih okolij. Zgodnja opustitev izobraževanja, še posebno v teh družbenih skupinah ima lahko katastrofalne posledice za življenje posameznika, pa tudi širše negativne družbene posledice.

V zvezi s socialnimi posledicami zaprtja šol pa ministrica nikakor ne bi smela zanemariti dejstva, o katerem pričajo ne samo številni strokovnjaki in razpoložljivi podatki,¹¹ ampak tudi Policija, da se je v času zaprtja šol močno povečalo nasilje v družini in duševne stiske med mladimi¹² in njihovimi starši, številni otroci, ki jim je vrčevski ali šolski obrok edini topel obrok v dnevu, pa so prepuščeni iznajdljivosti svojih staršev ali pa sistemu zagotavljanja toplih obrokov znotraj lokalne skupnosti v kateri prebivajo. Zaradi zaprtja šol se številni otroci ter njihove družine soočajo s povečanimi stiskami in bremeni vsakodnevnega preživetja ter medosebnih odnosov, pogosto žal brezizhodnimi.

Odgovorov kako bo ministrstvo identificiralo obseg osipa ter kako se bo soočilo s obsežnimi primanjkljaji, ki so in bodo nastali v času izobraževanja na daljavo ter kako bo naslovilo in reševalo vprašanje socialne izključenosti otrok, nasilja v

¹¹ Več o tem npr. v: <https://www.dnevnik.si/1042947105>, <https://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju/nasilje-in-covid-19.html>
<https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/106290-za-nekatere-je-lahko-dom-se-nevarnejsi-od-virusa-ce-ste-zrtev-nasilja-v-druzini-poiscite-pomoc-policije>.

¹² Glej <https://www.ostro.si/si/zgodbe/vecina-mladih-v-dusevni-stiski-pomoci-ne-dobi-pravocasno>

družini, povečanega medvrstniškega nasilja preko družbenih omrežij, prof. dr. Simona Kustec enostavno nima.

Škodljiv in izključevalni odnos do športa in športnih organizacij

S prepovedjo vseh športnih tekmovanj v mladinskih kategorijah je velika večina mladih slovenskih športnikov ostala brez možnosti nadaljevanja s svojo športno aktivnostjo. Vlada in pristojno ministrstvo, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec niso uslišali mnogih predlogov in prošenj različnih športnih zvez, ki so ponujale svoje ideje za nadaljevanje športnega udejstvovanja.¹³ Bazeni, atletski stadioni, nogometna igrišča in vsa druga športna infrastruktura sameva, mladi športniki pa so doma. Ministrstvo ni želelo sodelovati z različnimi športnimi zvezami in NIJZ-jem, ki bi omogočili varno vadbo športnikov. Treningi bi pri večini športov lahko potekali na individualen način ali pa v manjših skupinah. Večina športne vadbe bi, tudi v zimskem času, lahko potekala zunaj tudi za vse kategorizirane športnike. Plavalci bi denimo z razdelitvijo v manjše skupine in/ali z manjšim številom treningov lahko ohranjali vsaj del pripravljenosti, ki so jo imeli pred zaprtjem bazenom, ki sedaj samevajo. Športniki, ki se udeležujejo v različnih atletskih disciplinah, bi z vadbo v manjših skupinah in/ali z manjšim številom tedenskih treningov lahko normalno izvajali. Športniki v kolektivnih športih bi lahko vadbo v manjših skupinah in/ali z manjšim številom tedenskih treningov lahko izvajali na zunanjih igriščih. Kolesarji bi brez težav lahko izvajali svoje treninge v zunanjem okolju. Ker vlada športnikom ni prisluhnila, ko so ti predlagali varne načine omejenega izvajanja svojih dejavnosti bo osip mladih športnikov zaradi preklica organizirane športne vadbe ogromen. Mladi so izgubili stik s športom, zunanja igrišča so zaklenjena. Športni klubi zaradi dolžine trajanja prepovedi organizirane vadbe, vseh mladih ne bodo mogli ponovno pridobiti v svoje vrste.

Športno udejstvovanje je bilo najprej dovoljeno samo za športnike s statusom vrhunškega športnika, kasneje pa še za tiste, ki imajo status perspektivnega športnika. Kategoriziranim športnikom, ki so bili v lanskem letu poškodovani ali pa so minimalno zgrešili status vrhunškega ali perspektivnega športnika, ni dovoljena vadba v normalnem trenažnem procesu. Posledično bodo rezultati in telesna pripravljenost med sedaj vadečimi športniki (status perspektivnega športnika) in tistimi, ki sedaj ne smejo izvajati normalnega športnega procesa (ostali kategorizirani športniki), še večji kot je bil pred oktobrskim zaprtjem športa. Bodoči slovenski vrhunski športniki (denimo sedaj športniki v kadetski kategoriji) bodo zaradi nerazumevanja vlade in ministrice prof. dr. Simone Kustec v bistveno slabšem položaju kot mladi športniki v drugih državah. Trenažni procesi namreč v večini držav tečejo nemoteno ali z manjšimi omejitvami. Nekatere države so res podobno prepovedale treninge športnikov, vseeno pa je bilo zaprtje neprimerljivo krajše in vezano na le posamezne športe, ne pa na celotno športno sfero kot je to pri nas. Pričakujemo lahko, da bodo dosežki športnikov v mlajših kategorijah zaradi bistveno manjšega obsega vadbe, posledično precej slabši kot so bili v preteklosti.

¹³ Glej: <https://siol.net/sportal/drugi-sporti/kalvarija-nekdaj-paradne-slovenske-sportne-panoge-539910>

Državna drugo-ligaška tekmovanja, tekmovanja v nižjih ligah ter tudi večina pokalnih tekmovanj v kolektivnih športih (nogomet, košarka, rokomet, odbojka, ipd.) imajo prepoved tekmovanja. Ta prepoved neposredno vpliva na normalen razplet v prvoligaških državnih tekmovanjih, kjer v drugo ligo izpadeta po dve ekipi, prav tako pa dve ekipi napredujeta v prvoligaško tekmovanje. Ni zanemarljivo, da je veliko drugo-ligaških ekip vložilo veliko sredstev v pripravo ekipe za višji nivo tekmovanja. Ker pristojno ministrstvo o poteku nadaljevanja državnih tekmovanj ni dalo panožnim zvezam nobenih napotkov o nadaljevanju prvenstva, bo posledično v sezoni 2020/21 in v prihodnji sezoni 2021/22 močno trpela kvaliteta ligaških tekmovanj v kolektivnih športih

Vlada RS in ministrica dr. Simona Kustec v nobenem protikoronskem paketu nista zastopala interesov športa. Športni klubi in društva, ki se v veliki meri financirajo s strani članarin, prijavnin s tekmovanj in manjših sponzorskih donacij, so v tem času finančno na tleh. Zaradi neizvedenih tekmovanj tako na državni kot mednarodni ravni, je prišlo do ogromnega izpada dohodka. Športni klubi in društva se sedaj ne morejo prijaviti na različne razpise, ker ne dosegajo kriterijev, kjer je zahtevano število tekmovalcev v določenih kategorijah, število uspehov na tekmovanjih in posledično tudi število udeležb na tekmah, ki jih ni bilo.

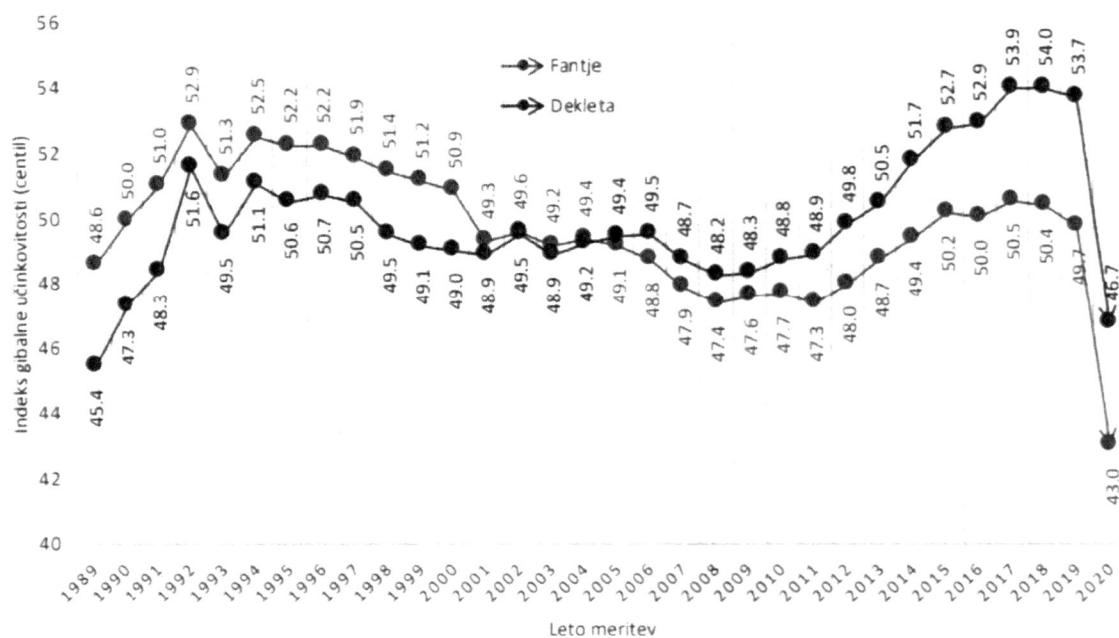
Pristojno ministrstvo in vlada bi športnim klubom in društvom v času epidemije lahko pomagala s (so)financiranjem (glede na promet v preteklem letu), s financiranjem hitrih antigenih testov ne le za športnike, ampak tudi za strokovni kader in delavce v športnih klubih ali s (so)financiranjem klubom, ki svoje prostore najemajo od drugih podjetjih oz. od zasebnih lastnikov prostorov, kjer se izvaja športna vadba.

Za razumevanje sprememb na športnem oziroma gibalnem področju otrok so pomembne tudi ključne ugotovitve raziskave¹⁴ o gibalni učinkovitosti otrok, ki so jo izvedli na Fakulteti za šport. Čeprav zaradi zaprtja šol te v aprilu in maju niso mogle izvesti redne spremljave telesnega in gibalnega razvoja otrok, je več kot 100 osnovnih šol meritve otrok vseeno uspelo izvesti v mesecu maju in juniju, kar že samo po sebi kaže na izjemno organiziranost šolskega prostora in tudi izjemno predanost učiteljev športne vzgoje. Zaradi tega je Slovenija dobila vpogled v to, kakšne posledice je povzročilo omejevanje telesne dejavnosti med razglasitvijo epidemije na otrocih. Podatke meritev šol je obdelal Laboratorij za diagnostiko telesnega in gibalnega razvoja Fakultete za šport UL, ki šolam podatke obdeluje že od leta 1982. V pričujočo analizo so vključeni podatki več kot 20.000 otrok od 1. do 9. razreda osnovne šole, kar daje dovolj zanesljivo sliko o trendih sprememb, ki so se zgodile med zadnjimi meritvami aprila 2019 in meritvami, izvedenimi po epidemiji junija 2020. Rezultati so pokazali, da prišlo do upada prav vseh gibalnih sposobnosti tako pri fantih kot pri dekletih. Splošna gibalna učinkovitost je pri povprečnem slovenskem otroku po dvomesečnem omejevanju gibanja upadla za več kot 13 %. Najbolj je upadla splošna vzdržljivost, zelo velik upad pa se je zgodil tudi v koordinaciji gibanja celotnega telesa. To sta ključni gibalni sposobnosti, ki ju pri urah športa v šoli in pri vadbi v društvih načrtno razvijajo in pri katerih so se učinki omejevanja

¹⁴ Glej: https://www.slofit.org/Portals/0/Clanki/COVID-19_razvoj_otrok.pdf?ver=2020-09-24-105108-370

gibanja izkazali za najbolj uničujoče. Najmanjši upad se je zgodil v eksplozivni moči, a je bil tudi ta nekajkrat večji, kot smo mu bili priča v preteklih letih.

Trendi sprememb gibalne učinkovitosti osnovnošolcev v obdobju 1989-2020

Vir: SLOfit 2020, Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani

Ustavitev šolskega pouka je torej zelo prizadela gibalne sposobnosti slovenskih otrok in mladostnikov. Raziskovalci trdijo, da gre za največji padec gibalnih sposobnosti otrok od kar se izvaja sistematično spremljanje stanje gibalnih sposobnosti otrok. Najbolj prizadeti so sicer najbolj aktivni otroci in mladostniki. Takšni otroci niso ostali samo brez redne športne dejavnosti, ki se izvaja v okviru šolskega kurikulumu, ampak tudi brez obšolske in interesne športne dejavnosti. Največji padec gibalnih sposobnosti in najizrazitejši porast debelosti je zaznati prav pri najbolj aktivnih otrocih. V času epidemije so institucije, ki spremljajo psihično zdravje otrok zaznale bistveno povečanje depresivnih stanj med otroci in mladostniki, težave pri koncentraciji ter celo samomorilska nagnjenja.

Vlada in pristojno ministrstvo, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec niso uslišali mnogih predlogov in prošenj različnih športnih organizacij, strokovnih institucij in združenj, ki so ponujale svoje ideje za nadaljevanje športnega udejstvovanja.

Navkljub izboljšanju epidemiološke slike in predlogih strokovne skupnosti ministrica ni predlagala sproščanja ukrepov na področju športa vsaj na način, ki je dokazano najmanj tvegan za prenos okužb – na prostem. Po zadnjih podatkih se Slovenija nahaja v epidemiološko rdeči barvi, a kljub temu so za športno dejavnost v veljavi še vedno ukrepi iz črne faze. Za zagotavljanje tako fizičnega, kot psihičnega zdravja prebivalstva je pomembna redna športno gibalna dejavnost zlasti na prostem. Če so zaprti prostori v tem trenutku nedostopni zaradi tveganja za prenos okužb je nujno potrebno omogočiti prosto gibanje v naravi. Nerazumljivo in nesprejemljivo je, da ministrica, pristojna za

šport tako dolgo ni omogočala prebivalcem ukvarjanja s športno gibalno dejavnostjo na prostem.

Omejevalni ukrepi na področju športa od ponovne razglasitve epidemije oktobra 2020 so bili nekonsistentni, nesorazmerni in niso temeljili na strokovno izraženih potrebah športa in ne na znanstvenih dognanjih glede širjenja novega koronavirusa v športu. Ministrica je dovolila, da so najbolj prizadeti otroci in mladina, saj jim je bila onemogočena telovadba v šolah (zaradi zaprtja šol), prostočasna športna dejavnost po pouku ter vsakršna oblika športne dejavnosti. Tudi po tem, ko je bila seznanjena z negativnimi posledicami na gibalne sposobnosti osnovnošolskih otrok s strani raziskovalne skupine SloFit ni naredila popolnoma nič. Vlada je 7. 1. 2021 sicer sprejela načrt sproščanja ukrepov, v katerem je v rdeči fazi predvideno sproščanje določenih oblik športa, ljub temu ministrica ni želela predlagati sproščanja športa, ki bi bil skladen z vladnim načrtom sproščanja in ljub strokovnim in znanstvenim dognanjem na področju epidemiologije ni prišlo do sprostitev športno gibalne dejavnosti na prostem. Najbolj bode v oči, da se ni postavila za pravico do prostega gibanja med občinami za namen športnega udejstvovanja na prostem, s čemer bi razbremenila pritisk v osrednjeslovenski regiji, ki je bolj poseljena, kot ostale regije. Dostop do smučišč je tako onemogočen vsem, ki bi si želeli rekreirati na prostem. V času, ko so bile šole zaprte ministrica ni dovolila uporabe šolskih športnih objektov za potrebe izvajanja športne dejavnosti in na ta način ovirala dostop do vadbenih površin vsaj tistim, ki jim je odlok dovoljeval izvajanje športne vadbe.

Pomanjkanja dialoga s sindikati, ravnateljskimi združenji ter s strokovnimi delavci na področju vzgoje in izobraževanja pri načrtovanju vzgoje in izobraževanja v času epidemije COVID-19

Najbolj kritično za uspešno premagovanje izivov s katerim je sistem vzgoje in izobraževanja soočen zaradi epidemije, je sodelovanje pristojnega ministrstva z deležniki v sistemu, torej s strokovnjaki na področju pedagoškega dela, šolskimi psihologi ter s šolami in predstavniki zaposlenih. Prav vsi, ki delujejo v šolskem prostoru so s sodelovanjem z ministrstvom, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec, nezadovoljni ter razočarani in preslišani.

Na 30. nujni seji Odbora za izobraževanje, znanost, šport in mladino, ki je potekala 28. 12. 2020 je bilo s strani največjega sindikata javnih uslužbencev zaposlenih v vzgoji in izobraževanju jasno izraženo, da navkljub prošnjam in predlogom učiteljstvo v procesih načrtovanja ni bilo zadostno upoštevano. Glavni tajnik SVIZ Branimir Štrukelj je na omenjenem odboru dejal, da se učiteljstvo »sprašuje pa zakaj smo mi tukaj ali za to, da kaj povemo kaj bo delalo, kaj ne bo, ali je zgolj za to, da izvršujemo ukaze, da smo tiho mislili bodo pa drugi? Ali veste kako je to za učiteljstvo depresivno in žaljivo v tej situaciji? Izjemno.« Pojasnil je, da je sindikat predlagal ustanovitev začasne koordinacijske skupine, ki bi jo sestavljali starši, učitelji, strokovnjaki, da bi pred uvedbo posameznih ukrepov diskutirala o tem, ali so ti smiselni in izvedljivi, ampak jih je pristojno ministrstvo zavrnilo.

Na problematičnost odsotnosti dialoga je opozoril tudi predsednik Združenja ravnateljic in ravnateljev Gregor Pečan, ki je v nedavnem intervjuju¹⁵ dejal, da »vlada odstopa od lastnih meril, in tega nas je strah,« saj da jim odstopanje vlade od lastnih meril povzroča nelagodje, ker vidijo, »da ni več pomembno, kakšna je v resnici epidemiološka slika, pač pa, da bo to stvar trenutne odločitve.« Zatrnil je tudi, da so šole na odprtje pripravljene, a da pričakujejo pravočasna obvestila in navodila. Na omenjeni nujni seji v državnem zboru pa je predstavnik vodstev šol izpostavil tudi, da se ravnatelji počutijo zlorabljene, saj da je ministrstvo javno trdilo, da so bili ukrepi dogovorjeni z ravnatelji, čeprav njihova stališča niso bila upoštevana. Gregor Pečan je v Državnem zboru dejal: »Jaz tukaj jasno in glasno povem, da temu ni tako.«

Odrinjeno pa se počutijo tudi strokovnjaki na področju pedagoškega dela. Predsednica Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije je tako na omenjeni nujni seji dejala: »Odsotnost pedagoške stroke v šolski politiki je žal tako dolgotrajna, da je postala že samoumevna, pa to nikoli ne bi smela biti. Posledice ukrepov, ki do sedaj niso bili zasnovani na širšem strokovnem konsenzu in v tesni komunikaciji na relaciji politika-praksa-raziskovanje se bodo vrnile kot bumerang in nas na mesto v družbo znanja, pahnile v neko drugo družbo, v neko drugo stoletje.«

Ministrstvo, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec, je pokazalo popolno aroganco, nekompetentost in žaljivo ukazovalnost oblasti tudi pri izvajanju testiranja učiteljev in učiteljic na COVID-19. Vlada je namreč na praznični dan samostojnosti in enotnosti dobesedno zažugala, da se morajo 2. in 3. januarja, na dela prosta dneva, testirati, sicer v ponedeljek, 4. januarja, ne bodo smeli priti na delovno mesto v vrtec ali učiti v šoli (dejstvo, da so šole 4. januarja za vse ostale zaprte, tu puščamo ob strani). Za učitelje in učiteljice ni bilo problematično testiranje, kakor radi prikazujejo vladni predstavniki, pač pa način komunikacije in odnos vlade in pristojnega ministrstva do njih. Medtem ko je ministrica za izobraževanje dva tedna po vseh medijih napovedovala, kako se bo ob idealnih razmerah pouk za prvo triado v šolah obnovil 4. januarja, tega Sindikatu, vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije, ki je reprezentativni predstavnik interesov preko 70 odstotkov vseh zaposlenih v vrtcih in šolah, tega ni omenila niti z besedo. Kot so v sporočilu za medije 28. 12. 2020 navedli¹⁶ v SVIZ se o tem, kako naj bi izgledala vrnitev v vrtece in šole s SVIZ-om, ni pogovarjal nihče. Prav tako z načrtom vračanja ni bila seznanjena širša javnost, prav tako pa tem niso bili seznanjeni starši otrok in mladostnikov.

Čeprav je glede vprašanja testiranja učiteljstva SVIZ v mesecih pred napovedjo vračanja večkrat predlagal razpravo in se zavzel za prioriteto, a prostovoljno cepljenje zaposlenih v izobraževanju, je vlada s pristankom pristojnega ministrstva učiteljstvu preprosto ukazala, da mora iti v prostem času na testiranje. In to brez vseh pojasnil glede povrnitve stroškov, lokacij testiranja, načinov izvedbe, načinov, kako se bo ta ča upošteval v delovne obveznosti učiteljev in brez pojasnila kakšna usoda bo doletela tiste učitelje, ki bi se

¹⁵ Dostopno na:

<https://www.rtvsllo.si/slovenija/pecan-o-neodpiranju-sol-vlada-odstopa-od-lastnih-meril-in-tega-nas-je-strah/545764>

¹⁶ Dostopno na: https://www.sviz.si/aroganca-nekompetentnost-in-zaljiva-ukazovalnost-oblasti-pri-testiranju-uciteljstva/?fbclid=IwAR2A-rUBLIDbZl41mqyv5fh8HqhxLaBP4CwjMICDnv9yKIVcUgTMRA_KKJE

samovolji oblasti utegnili nasprotovati. Ob tem je SVIZ zapisal: »To avtoritarno ukazovanje je preseglo vsako mejo! Z zaposlenimi v vrtcih in šolah predstavniki vlade – od vodje vladne posvetovalne skupine dr. Mateja Lahovnika do govorcev in ministrov – ravnajo, kot da so brezpravna raja, ki naj brez pomisleka izvrši, kar se ji ukaže, sicer pa naj drži jezik za zobmi, ker namesto njih zanje misli režim?! In v temelju te arogantne, ukazovalne, a obenem skrajno zmedene in destruktivne politike, ki že pol leta zavrača vsakršno vsebinsko dogovarjanje z učiteljstvom in ki povsem ignorira prakse ter vodstva šol in vrtcev, je ministrica prof. dr. Simona Kustec.«

Škodljiv predlog za ukinitve sklada za financiranje nevladnih organizacij

Ministrstvo pod vodstvom ministrice prof. dr. Simone Kustec je predlagalo ukinitve sklada za financiranje nevladnih organizacij, ki je bil eden izmed t. i. »podtahnjencev« v protikoronski zakonodaji (PKP7).¹⁷ S tem je ministrica, namesto da bi zasledovala interese demokratične, pluralne in svobodne družbe, želela izvesti dodaten političen pritisk na nevladne organizacije ter s tem izvajati škodljivo in nevarno agendo iliberalnih političnih režimov iz vzhodne Evrope.

Namesto da bi ministrica, pristojna za mladino in šport ter druga področja, ki jih v veliki meri soustvarjajo nevladne organizacije te interese zagovarjala, jih je s politično motiviranim predlogom želela prikrajšati za nujno potrebna sredstva za njihovo delovanje.

Pomanjkanja dialoga in odsotnost komunikacije z učenci in starši

Ministrica dr. prof. Simona Kustec je starše, otroke, učence, dijake in študente ves čas izobraževanja držala v negotovosti, saj nikoli ni bilo jasno kdo, kdaj in kako se bo lahko vrnil v vrtec, šolo, gimnazijo, srednjo šolo ali fakulteto.

3. decembra je vlada predstavila Načrt sproščanja ukrepov za zaježitev in obvladovanje epidemije nalezljive bolezni COVID-19, ki je odpiranje vrtcev in šol za učence prvega triletja in učencev s posebnimi potrebami predvideval šele v drugi fazi sproščanja, odpiranje šol za vse učenke in učence tretji fazi, čeprav je bilo kasneje razkrito, da so imeli v strokovni skupini vlade za COVID-19, ki jo je vodila Bojana Beović drugačna stališča kot vlada. Iz zapiskov, ki so jih pridobili na spletnem portalu Necenzurirano,¹⁸ je jasno, da je del skupine že konec novembra predlagal odprtje šol s 7. decembrom za prvo triado in zlasti za otroke s posebnimi potrebami. Čeprav je bil sprejeti načrt sproščanja edini vir informacij glede kriterijev za odpiranje vrtcev in šol, je ta načrt vlada že naslednji dan povozila. Vlada se je decembra rajši odločila za odpiranja gospodarstva kot izobraževanja, ministrica prof. dr. Simona Kustec pa je podlegla pritisku predsednika vlade in gospodarskega ministra, ki sta se glede odpiranja pogovarjala samo s predstavniki zasebnega kapitala, ne pa tudi s pedagogi in zaposlenimi v šolstvu. Pristojna ministrica v tem obdobju učencem in njihovim staršem ni jasno povedala zakaj otroci ne smejo v šole, čeprav so se vrstila sproščanja na področju ponujanja storitev in drugih gospodarskih

¹⁷ Dostopno na: <https://necenzurirano.si/clanek/aktualno/ko-umazano-delo-za-sds-opravi-simona-kustec-835538>

¹⁸ Glej: <https://necenzurirano.si/clanek/preiskovalne-zgodbe/zapisniki-ki-razgaljajo-delovanje-skupine-bojane-beovic-834496>

dejavnosti, šole, tudi tiste za otroke s posebnimi potrebami, pa so ostale zaprte, brez da bi bil za njihovo odprtje predložen kakršenkoli načrt.

Po pritisku javnosti, stroke in opozicije je Vlada RS v začetku januarja sprejela nov načrt sproščanja ukrepov. Navkljub zatrditvam ministrice in v državnem zboru sprejetih sklepov, da bo imelo odpiranje šol prednost pred sproščanjem drugih dejavnosti, tudi ta načrt šol ni postavil na prvo mesto. V začetku januarja 2021 je zdravnik, specialist klinične mikrobiologije, predstojnik Katedre za mikrobiologijo in imunologijo in redni profesor mikrobiologije in imunologije prof. dr. Alojz Ihan jasno povedal: »Ukrepe se dela na političen način, z nekim usklajevanjem interesnih skupin, kar seveda nima veze z epidemijologijo, torej moj odgovor je, da to epidemijo enostavno ne vodijo oziroma v premajhni meri vodijo epidemiologi.«¹⁹ Ker torej načrtov sproščanja dejansko ni pripravljala in komunicirala stroka, ampak dnevna politika, ki so jo vodili parcialni zasebni in politični interesi, je bila tudi komunikacija temu ustrezna. Javnost, šole, učitelji, pedagoška stroka, starši, učenci, dijaki in študenti so bili in so še v nenehni negotovosti glede poteka izobraževanja. Namesto da bi se v okoliščinah epidemije vzpostavilo kolikor je mogoče predvidljivo okolje, smo bili deležni nasprotujočih si izjav predstavnikov vladajoče politike ter nenehnega trepetanja, kaj nam bo ob molku pristojne ministrice sporočil naslednji tвит predsednika vlade. V ponedeljek, 25. 1. 2021, dan pred tem ko naj bi se učenci prve triade vrnil v šole, jim je ministrica zaželela »naj bo jutri lep dan«,²⁰ medtem ko je predsednik vlade v državnem zboru na poslansko vprašanje glede odprtja šol za prvo triado dejal, da še ne ve, ali se bo pouk naslednji dan sploh začel. Ko se je vlada končno odločila, da bo pouk v torek, 26. 1. 2021, vendarle stekel, so se šole le po štirih dneh zopet začele zapirati. Vse to navkljub temu, da je ministrica ves čas ponavljala, da ko se bodo otroci vrnil v šolo, da se bodo vrnil za stalno.

Tak neusklajen, konfuzen, nepredvidljiv in nezanesljiv način komunikacije je med starši, ki so si morali organizirati delo in poklicno življenje ter otroci in mladostniki, ki so si želeli normalizacije razmer, povzročil veliko stisk in nezaupanja. Povsem upravičeno, normalno in pričakovano je, da so se nekateri starši in otroci odločili, da bodo svoje nezadovoljstvo izrazili z mirnimi shodi in drugimi oblikami protesta proti takšni šolski politiki. A ministrica jih ni niti nagovorila niti jim ni stopila v bran, ko jih je predsednik vlade obtožil, da so ravno oni krivi za širjenje okužb.

Neustrezno zagovarjanje interesov učenk in učencev, dijakov in dijakinj pri določanju prioritete glede sproščanja ukrepov za preprečitev širjenja COVID-19

Ministrica, pristojna za izobraževanje, prav tako ni zagotovila, da bi imel sistem vzgoje in izobraževanja prednostno obravnavo pri načrtovanju ukrepov sproščanja, ki jih je predlagala vlada, pri čemer so posledično prevladali interesi posameznih bolje organiziranih interesnih skupin, eden izmed najpomembnejših podsistemov v družbi pa je v krču že več kot 5 mesecev oziroma so šole zaprte

¹⁹ Glej: <https://4d.rtvsl.si/arhiv/utrip/174746886>

²⁰ Glej: <https://www.zurnal24.si/slovenija/jansa-ne-vemo-se-ali-se-bo-pouk-jutri-zacel-360720>

dlje kot drugod po Evropi. Da vzgoja in izobraževanje v Sloveniji nista dobila prednostne obravnave, kaže tudi primerjava s sosednjima državama Hrvaško in Avstrijo. Medtem ko so bile v tem šolskem letu v Sloveniji šole zaprte vse od 26. 10. 2020, so bile šole v Avstriji zaprte od 7. 11. 2020 do 6. 12. 2020 ter od 7. 1. 2021 do 25. 1. 2021. Na Hrvaškem so bile šole po modelu A, B ali C oziroma po presoji šole odprte od začetka šolskega leta do 24. 12. 2020, nato pa so imeli počitnice do 18. 1. 2021, ko pa so bile zopet delno odprte. Navkljub tej razliki v Sloveniji nismo epidemije nič bolje zajezili, nasprotno.

Na seji vlade 3. 12. 2020 je bil potrjen Načrt sproščanja ukrepov za zajezitev in obvladovanje epidemije nalezljive bolezni COVID-19,²¹ ki je predvideval pet faz sproščanja ukrepov oziroma je predstavljal prioriteto lestvico odpiranja družbenih dejavnosti. Pri vladnem načrtu je bilo zaskrbljujoče to, da so bili v prvem sklopu sproščanj predvideni ukrepi odpiranja javnega potniškega prometa, muzeji, knjižnice, galerije, frizerji, manikura in pedikura, nikjer pa niso bile omenjene šole in vrtci. Ti so se pojavili šele v drugem svežnju, kjer je odpiranje vrtcev ter za učence prvega triletja in učencev s posebnimi potrebami navedeno skupaj z odpiranjem vseh servisnih dejavnosti in trgovin, odpravljanjem prepovedi športnih aktivnosti na prostem, vključno s smučanjem na smučiščih in zbiranjem do 10 oseb. Za vse učenke in učence se osnovna šola po vladnem predlogu v celoti odpre šele v tretji (rumeni) fazi, torej po tem ko se odprejo vse trgovine in smučišča. Šole bi se tako po tem predlogu odprle praktično zadnje. Temu predlogu ministrica pristojna za izobraževanje, ki bi morala interes učečih se postaviti na prvo mesto, ni nasprotovala.

A vlada se niti tega, že tako družbeno škodljivega in do šolajočih nepravilnega, predloga ni držala. 4. 12. 2020, dan po tem, ko je vlada sprejela omenjeni načrt sproščanja in dan po tem, ko je Ustavno sodišče opozorilo na položaj otrok s posebnimi potrebami, se je sestala s predstavniki Trgovinske zbornice Slovenije, BTC-ja in tekstilnih trgovin, kjer so začeli pogovore o pospešenem odpiranju gospodarstva. Na podlagi teh pogovorov je bila sprejeta odločitev, da se od 15. 12. do 23. 12. v celotni državi sprostijo javni potniški promet ter odprejo frizerski, kozmetični saloni, pedikure, cvetličarne in avtopralnice, dovoljeno je tudi izvajanje higienske nege. Vlada se je navkljub skorajšnji zasedenosti bolnišničnih kapacitet odločila, da bo v nekaterih regijah dovolila odprtje prodajaln, ki v pretežni meri prodajajo oblačila in obutev, ter prodajo oblačil in obutve v prodajalnah, ki v pretežni meri prodajajo živila, blago za osebno nego in čiščenje, vključno s prodajo izdelkov na kmetiji. Prav tako je bila pod spornim pogojem dokazovanja uporabe aplikacije OstaniZdrav odpravljena prepoved gibanja med občinami za prebivalce osrednjeslovenske, goriške, obalno-kraške in gorenjske statistične regije. Vsi ti ukrepi so v nasprotju z omejenim vladnim načrtom sproščanja ukrepov in z epidemiološkega vidika povsem neutemeljeni. Primerjava sprejetih ukrepov ter omenjenega vladnega načrta pokaže, da je vlada pri »prazničnem« odpiranju upoštevala predvsem interese zasebnega kapitala, predvsem trgovcev, ne pa tudi strokovnjakov in delavcev na področju vzgoje in izobraževanja. Interesi veletrgovcev so imeli absolutno prednost. Medtem ko je minister za zdravje opozarjal, da je treba za preprečitev kolapsa v zdravstvu ukrepe zaostri, se je minister za gospodarstvo in tudi celotna vlada zavzela za odpiranje nenujnih dejavnosti. Šole, tudi tiste za otroke s posebnimi

²¹ Dostopno na:

<https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/ukrepi-za-zajezitev-sirjenja-okuzb/>

potrebami, pa so ostale zaprte, brez da bi bil za njihovo odprtje predložen kakršenkoli načrt. Popolna odsotnost ministrice za izobraževanje pri oblikovanju teh načrtov ter odsotnost strokovnih delavcev v izobraževanju pri pogovorih glede sproščanja ukrepov v decembru je posledica nesprejemljive neaktivnosti ministrice, pristojne za izobraževanje v tem obdobju.

Po pritisku javnosti, stroke in opozicije ter jasnega dejstva, da se s podaljševanjem šolanja na daljavo povzroča nepopravljiva škoda je Vlada RS v začetku januarja sprejela nov načrt sproščanja ukrepov. A tudi v tem načrtu ima prednost le prva triada osnovnih šol, medtem ko ostali razredi osnovne šole ter srednje šole ostajajo zaprte tudi po tem, ko se odprejo nekatere trgovine in nekatere servisne dejavnosti, slednje namreč v vladnem načrtu ni natančno določeno. Razredi srednjih šol in gimnazij, razen 4. letnika pa se odprejo šele v rumeni fazi, po tem ko se odprejo dodatne nedoločene servisne dejavnosti in trgovine. Navkljub zatrjevanju ministrice za izobraževanje ta načrt sistema vzgoje in izobraževanja ne postavlja na prvo mesto.

Odsotnosti ukrepov za preprečevanje socialnih stisk mladih v času epidemije

Ministrstvo kljub številnim pozivom s strani mladinskih organizacij ni pokazalo interesa za resno naslavljanje poslabšanega socialnega položaja mladih. Skupni povprečni mesečni stroški študenta znašajo prek 500 evrov, mnogim, ki se preživljajo preko opravljanja študentskega dela, je bilo tako odvzet edini vir za preživljanje.

Vlada in resorna ministrica ni želela prisluhniti predlogu Študentske organizacije in Zagovornika načela enakosti, da bi država študentom, ki jim študentsko delo predstavlja glavni vir preživetja in so zaradi epidemije koronavirusne bolezni ostali brez možnosti študentskega dela, namesto enkratnega solidarnostnega dodatka za študente zagotovila mesečni denarni prejemek ali nadomestilo za izgubljeni dohodek, vsaj za čas trajanja epidemije.

Vse, kar so študentje dobili, je bil mizerni dodatek v višini 150 evrov, ki so ga v obdobju enega leta prejeli dvakrat, kar niti približno ne pokrije življenjskih stroškov in nikakor ne more nadomestiti dohodka tistih, ki so se pred tem preživljali s študentskim delom. Ministrstvo je v večini primerov svojo odgovornost prenašala na ministrstvo na delo, kot da se njih socialni položaj študentov ne tiče.

Opustitev dolžnega ravnanja priprave Razpisa za vpis v visoko šolstvo in zavajanje javnosti

Po vsem tem, ko sta vlada in pristojno ministrstvo povzročila nepredstavljivo škodo na področju osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, se je s škodljivimi ukrepi nadaljevalo tudi pri visokem šolstvu. Vlada, v kateri sodeluje in glasuje tudi prof. dr. Simona Kustec, na 53. redni seji, 28. 1. 2021, ni potrdila Sklepa o soglasju k vsebini razpisa za vpis v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe v študijskem letu 2021/2022. Soglasje Vlade RS je pogoj za objavo razpisa, visokošolski zavodi pa so, kot je ustaljena in običajna praksa, nameravali razpis objaviti 1. februarja. Še bolj bizarno je dejstvo, da je sam dokument uskladilo prav ministrstvo, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec, in je

bilo zato pričakovano, da bo soglasje vlade gola formalnost. S to samovoljno potezo vlade je resno ogrožen vpis na fakultete v prihodnjem študijskem letu. Vpis, ki bi moral biti objavljen 1. februarja, je zaradi poteze vlade namreč zdaj efektivno blokiran. Zakon o visokem šolstvu namreč določa, da morajo visokošolski zavodi razpise za vpis objaviti najmanj šest mesecev pred začetkom študijskega leta, torej najpozneje 1. aprila. A rokavniki prijavnosprejemnega postopka rok postavljajo okoli 1. februarja tekočega leta. Razlog je v tem, da se takoj po 1. februarju začnejo usklajevanja med ministrstvom, srednjimi šolami in univerzami, kmalu za tem pa sledijo informativni dnevi. Slednji se bodo zamaknili, bodoče študentke in študenti pa ne bodo dobili podatkov o številu vpisnih mest, niti o vsebini programov, kar bo otežilo njihovo izbiro študija. To pomeni, da so bodoči študenti, po tem ko jim je bilo odvzeto praktično eno leto normalnega izobraževanja, sedaj v nevarnosti, da se jim izobraževalna pot še dodatno, in to brez utemeljenega razloga, še bolj zakomplicira ter jih ob vsem doživetem postavlja v dodatno negotovost in stisko ali se bodo lahko vpisali na program, ki so si ga morda že izbrali. Ob tem je dodatno zaskrbljujoče dejstvo, da je predsednik vlade dejal, da je potrebno izobraževanje prilagoditi potrebam na trgu dela. Vlada in ministrstvo, ki nista sposobna jasno določiti, ali bodo šole naslednji teden odprte, sta kot razlog za nesoglasje navedla, da je izobraževanje potrebno prilagoditi potrebam trga dela v naslednjem desetletju. Tudi v preteklosti so vlade Janeza Janše zmanjševala vpisna mesta na javnih družboslovnih programih in favorizirale zasebne izvajalce. Namesto avtonomije univerze ter svobode raziskovanja in izražanja trenutna vlada s podporo prof. dr. Simone Kusterc vsiljuje produktivistično ideologijo, kjer je očitno sprejemljivo, da Janez Janša osebno odloča o tem, kaj je produktivno in kaj ne, kaj ima »dodano vrednost« in kaj ne. Ministrica predsednika vlade pri tem očitno podpira in zahteva visoko šolstvo, ki bo služilo potrebam trga dela, torej kapitala in prav ničemur drugemu. Avtonomija univerze pa pomeni, prav nasprotno, da ima nekdo vso svobodo in pravico, da sodi o odločitvah politike in da za to ni kaznovan in preganjan. Cilj izobraževanja je namreč napredek človeštva in zadovoljevanje družbenih potreb, ne pa potreb kapitala. Univerza mora imeti avtonomijo, da sama odloča o lastnih prioritetah in svobodo, da sodi o potezah politike, brez da se ji slednja maščuje. Gre torej za očitno kršitev avtonomije univerze in svobode izobraževanja. Pristojna ministrica prof. dr. Simona Kustec ni zavarovala niti avtonomije univerze, niti svobode izobraževanja, niti bodočih študentov in študentk, ki tvegajo, da zaradi te poteze v predvideni časovnici ne bodo mogli opraviti vpisnih postopkov. Pri tem je treba izpostaviti še, da zamik vpisa na fakultete v izrazito prednost postavlja zasebne visokošolske zavode, saj lahko slednji razpis objavijo kot načrtovano, ker ne potrebujejo soglasja vlade. Postavlja se vprašanje, ali je ministrica prof. dr. Simona Kustec pri tem zopet pomagala zasebnim visokošolskim zavodom, kot je to storila pri obravnavi PKP6, ko je zasebnim izobraževalnim zavodom, ki so blizu predsedniku vlade omogočila, da akreditacije obdržijo navkljub temu, da za to ne izpolnjujejo zakonskih pogojev. Tudi v tem primeru gre namreč za destabilizacijo javnega visokega šolstva in znanosti ter za pretakanje proračunskega denarja k izbranim zasebnim družboslovnim fakultetam. V zvezi s tem je bil jasen tudi Visokošolski sindikat Slovenije, ki je zapisal: »Čeprav sta bila visoko šolstvo in znanost v dejavnostih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport v tem mandatu komaj opazna, zagotavljamo, da ob tako neodgovornem ogrožanju za razvoj in napredek ključnih področij ministričin molk ali prikimavanje ne bosta

ostala neopažena. Opazili ju bomo, in to zelo naglas. Celotna akademska skupnost jo bo pozvala k takojšnjemu odstopu.«

Zamude pri pripravi in vložitvi Zakona o znanstveno raziskovalni in inovacijski dejavnosti ter strateških dokumentov na področju visokega šolstva in znanosti ter inovacij

Na pisno poslansko vprašanje mag. Dejana Židana v zvezi s predlogom Zakona o znanstveno raziskovalni in inovacijski dejavnosti je MIZŠ dne 14. 10. 2020 odgovorilo, da »se materija kot celota intenzivno usklajuje«. V odgovoru na dopolnitev vprašanja pa je bilo glede predloga zakona zapisano: »v tednu med 11. 1. 2021 in 15. 1. 2021 je predviden še krog usklajevanj z deležniki predlaganimi s strani koalicije, nato bo šel predlog zakona v nadaljnji postopek«.

In namesto, da bi predlog zakona v skladu s časovnico, kot navedeno v pisnih odgovorih ministrice, potrdila vlada (spomnimo: januarja 2020 je Svet za znanost in tehnologije predlog zakona potrdil, o padcu prejšnje vlade pa so Državni zbor RS k prejemu predmetne zakonodaje pozvali vsi ključni deležniki), smo lahko v javnosti zasledili novico,²² da je prišlo do zahteve, da se glede predloga oblikuje nova delovna skupina, v kateri bi bili večinoma predstavniki zasebnih raziskovalnih zavodov oziroma fakultet in so tradicionalno blizu strankam vladajoče koalicije, ki naj bi jih ministrstvo povabilo k dodatnemu usklajevanju.

Namesto da bi resorna ministrica za znanost torej prisluhnila Svetu Vlade Republike Slovenije za znanost in tehnologijo kot strokovno posvetovalnemu telesu Vlade Republike Slovenije na področju raziskovalne dejavnosti ter poskrbela za zagovarjanje javnega interesa na področju razvoja znanosti s povečanjem vlaganja v znanost, razvoj in inovacije kot ključnih gradnikov za splošni družbeni napredek ter blaginjo, je torej pristala na politično kupčkanje in prilagajanje državne politike in zakonodaje parcialnim (finančnim) interesom ozkega kroga zasebnikov iz krogov blizu vladajoči politiki (podobno, kot se je zgodilo tudi s t. i. »podatakjencem« glede akreditacije določene zasebne univerze v predlogu PKP6).

Prav tako ministrstvo pod vodstvom ministrice prof. dr. Simone Kustec zamuja s sprejemanjem ključnih strateških dokumentov na področju visokega šolstva in znanosti ter inovacij. Tako smo trenutno v Sloveniji brez veljavne: 1) Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije; ter 2) Resolucije o Nacionalnem programu visokega šolstva; saj jima je veljavnost potekla 31. 12. 2020. Ministrica prof. dr. Simona Kustec pa ni uspela oz. ni želela niti v nobenega od t. i. protikoronskih paketov umestiti dikcije o podaljšanju veljavnosti omenjenih strateških dokumentov.

Poseganje v avtonomijo Pedagoškega inštituta in zavajanje v Državnem zboru

²² Glej: <https://www.dnevnik.si/1042947389/slovenija/financiranje-znanosti-vnasa-nov-razdor-med-sds-in-smc>

V oktobru 2020 je akademsko javnost razburkalo dogajanje okoli soglasja k imenovanju direktorja Pedagoškega inštituta, ki mu je ministrica prof. dr. Simona Kustec odrekla soglasje za imenovanje, navkljub temu da je imel podporo celotnega kolektiva in Upravnega odbora. Gre za prof. dr. Igorja Žnidaršiča Žagarja, ki je ta inštitut vodil v prejšnjem mandatnem obdobju in je institucijo po številnih finančnih težavah ponovno postavil na noge. Marca 2020 je ponovno kandidiral na javnem razpisu in bil kot edini ustrezeni kandidat s strani Upravnega odbora Pedagoškega inštituta izbran za ponovno imenovanje. Upravni odbor je to odločitev sprejel brez glasu proti in pridobil tudi pozitivno mnenje Znanstvenega sveta. Upravni odbor je zato Vladi RS predlagal, da poda soglasje za imenovanje, ki pa ga Vlada RS ni podala, pri tem pa svoje odločitve z ničemer ni utemeljila. S tem je posegla v odločitev upravnega odbora in poteptala tako stališče zaposlenih na Pedagoškem inštitutu, kot tudi stališče vladnih predstavnikov v odboru. V petčlanskem Upravnem odboru Pedagoškega inštituta sta namreč tudi dva predstavnika vlade, ki nista imela nikakršnih zadržkov oziroma nista nasprotovala imenovanju dr. Žagarja. Vladna zavrnitev je prišla brez vsakršne utemeljitve, brez vsakršne obrazložitve. Poslanec Levice dr. Matej T. Vatovec je na 21. redni seji Državnega zbora²³ ministrici zastavil vprašanje: »Ali je ta odločitev, da se ne poda soglasja, prišla z vaše strani, se pravi, da ste na vašo željo povozili upravni odbor in znanstveni svet?« Ministrica je poslancu odgovorila, da je predlog za imenovanje, ki ga je podal Upravni odbor Pedagoškega inštituta »podpisala in ga v imenu ministrstva, pristojnega, posredovala naprej v odločanje na ustrezna kolegijska telesa na ravni Vlade Republike Slovenije, tam pa je kolegijsko telo komisije za administrativne zadeve in imenovanja sprejelo kolegijsko odločitev, da soglasja k imenovanju ne izda.« Zapisnik 17. seje Komisije Vlade RS za administrativne zadeve in imenovanja²⁴ pa, nasprotno, dokazuje, da je predlog, da se soglasje zavrne, podalo kar samo Ministrstvo za izobraževanje znanost in tehnologijo oziroma njegova ministrica prof. dr. Simona Kustec, ki je bila poročevalka pri tej točki seje. Kar pomeni, da je ministrica, ko je 19. 10. 2020 v Državnem zboru RS odgovarjala na vprašanja dr. Mateja Tašnerja Vatovca, zavajala in ni govorila resnice. Iz zapisnika je razvidno tudi, da je bilo soglasje zavrnjeno brez obrazložitve, kar poraja utemeljen sum, da je bilo soglasje s strani vlade in ministrice osebno zavrnjeno zaradi kritičnih stališč, ki jih je dr. Žagar podal zoper delo pristojnega ministrstva ter vlade kot celote v povezavi z upravljanjem epidemije na področju vzgoje in izobraževanja.

Postavljanje interesov zasebnih izobraževalnih institucij pred kakovost visokošolskega izobraževanja.

Dne 12. 11. 2020 je Vlada RS v Državni zbor poslala Predlog zakona o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (v nadaljevanju: PKP6). Namen zakona naj bi bilo sprejetje ukrepov, ki bi v največji možni meri omilili posledice COVID-19, ki jih občutimo vsi prebivalci in

²³ Dostopno na: <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/evidenca?mandat=VIII&type=sz&uid=92D01E1B09282B21C125860D00360298>

²⁴ Dostopno na: <https://www.pei.si/izvlecek-zapisnika-17-seje-komisije-vlade-rs-za-administrativne-zadeve-in-imenovanja-kazi/>

prebivalke Slovenije. Zakon o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list št. 175/20) je bil potrjen na izredni seji Državnega zbora dne 25. 11. 2020 in stopil v veljavo 28. 11. 2020 po izglasovanju Sklepa o nedopustnosti razpisa zakonodajnega referendumu o Zakonu o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19, (Uradni list RS št. 175/20). Skupaj z omenjenim zakonom je bil sprejet tudi sporni 52. člen, ki ga je pripravilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in ki iz razlogov, ki nimajo zveze z omilitvami posledic drugega vala epidemije, posega na področje akreditacij visokošolskih zavodov in zmanjšuje kvaliteto visokošolskega izobraževanja. Člen, ki določa pogoje za podaljševanje akreditacij visokošolskega zavoda, se je namreč spremenil tako, da bo Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS) izpolnjevanje pogojev za akreditacijo, ki so bili določeni z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu – ZViS-K (Uradni list RS, št. 75/16 z dne 30. 11. 2016) preverjala pri drugem naslednjem podaljšanju akreditacije visokošolskega zavoda in ne pri prvem naslednjem podaljšanju akreditacije, kot je do sedaj določal zakon.

Dejstvo je, da epidemija ne vpliva na postopke podaljševanja akreditacij visokošolskim zavodom. Po uradnih podatkih, dostopnih na spletni strani NAKVIS-a, v Sloveniji deluje šest univerz in večina jih je v tem trenutku v postopku podaljšanja akreditacije, med drugim tudi dve največji univerzi, in sicer Univerza v Ljubljani in Univerza v Mariboru. Postopek podaljševanja akreditacij kljub epidemološkim razmeram poteka na obeh univerzah brez večjih posebnosti.²⁵

Javno dostopni podatki na portalu Erar razkrivajo, da je 27. oktobra 2020 na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport prišlo do lobističnega stika s strani Nove Univerze, ki sta jo zastopala Peter Jambrek in rektor Matej Avbelj, kjer je predstavnik univerze predstavil probleme, s katerimi se soočajo. Iz zapisnika sestanka, katerega deli so bili razkriti v medijih, je moč razbrati namen tega srečanja: »Glavna težava je, da želi Nakvis Novi univerzi odvzeti akreditacijo. Nakvis – težava v pozivu naj se razpustijo.«²⁶ Omenjeno določilo, ki ga je predlagalo ministrstvo, ki ga vodi prof. dr. Simona Kustec, ne odgovarja na probleme, ki jih je povzročila epidemija, ampak na interes Nove Univerze, ki ne izpolnjuje zakonskih kriterijev za podaljšanje akreditacije.

O težavah Nove univerze pri podaljšanju akreditacije so poročali različni mediji, med drugim Mladina,²⁷ Dnevnik²⁸ in Delo.²⁹ Tudi iz medijskih zapisov je razvidno, da ima Nova univerza težave pri podaljševanju akreditacije, te težave pa niso posledica epidemije, temveč so povezane z izpolnjevanjem kriterijev, kot so bili določeni z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem

²⁵ <https://www.nakvis.si/akreditacije-in-evalvacije-v-visokem-solstvu/seznam-visokosolskih-zavodov-in-studijskih-programov-v-postopku/>

²⁶ Zapisnik: 'Glavna težava je, da želi Nakvis Novi univerzi odvzeti akreditacijo'. 24ur, 25.11.2020 (dostopno na :<https://www.24ur.com/novice/slovenija/zapisnik-glavna-tezava-je-da-zeli-nakvis-novi-univerzi-odvzeti-akreditacijo.html>)

²⁷ Janša spet pomaga Jambreku. Mladina, 13.11.2020 (dostopno na <https://www.mladina.si/202766/jansa-spet-pomaga-jambreku/>)

²⁸ Janševa vlada priskočila na pomoč Jambrekovi univerzi. Dnevnik, 11.11.2020 (dostopno na <https://www.dnevnik.si/1042943027>)

²⁹ Poslanci o pomoči Jambrekovi univerzi. Delo, 14.11.2020 (dostopno na <https://www.delo.si/novice/slovenija/poslanci-o-pomoci-jambrekovi-univerzi/>)

šolstvu – ZViS-K (Uradni list RS, št. 75/16 z dne 30. 11. 2016). Med drugim je pogoj ta, da če želi zavod pridobiti ali podaljšati status univerze, mora pokrivati vsaj štiri različna področja z vsemi bolonjskimi stopnjami, ki pa jih trenutno Nova univerza s svojimi šestnajstimi študijskimi programi ne pokriva.

S sprejetjem 52. člena PKP6 je nastala materialna korist za visokošolski zavod Nova univerza, ki bi, čeprav ta ne bi izpolnjeval pogojev za podaljšanje veljavnosti akreditacije, kljub neizpolnjevanju zakonskih pogojev obdržal akreditacijo in posledično še naprej prejemal javna sredstva. Konkretno danes od ministrstva za izobraževanje Nova univerza prejema približno 175 tisoč evrov javnih sredstev na mesec oziroma dobra dva milijona evrov na leto. Ker kljub temu očitno ne dosega pogojev za akreditacijo, ki so bistveni za zagotavljanje kakovosti visokošolskega izobraževanja, ji je vlada Janeza Janše pod krinko »protikoronskih« ukrepov in s pomočjo ministrice prof. dr. Simone Kusterc zagotovila ohranitev akreditacije in prejemanje javnega denarja mimo obstoječih kriterijev in pravil. Pri tem ni nepomembno, da je eden od ustanoviteljev Nove univerze Peter Jambrek,³⁰ vidni podpornik trenutnega premierja Slovenije, Janeza Janše in njegove stranke SDS. Nedvomno je izkazan zasebni interes Nove univerze in njenih ustanoviteljev, da pridobi določeno korist za svojo institucijo. Pričakovano korist bi pridobil z izognitvijo zakonsko predpisanih kriterijev, katere morajo izpolnjevati ostali visokošolski zavodi.

Povedno je tudi dejstvo, da je bil predlog takšne določbe s strani pristojne ministrice v zakon vnešen enostransko, brez do bi za to obstajal javni interes. To dokazuje tudi sporočilo za javnost NAKVIS, z dne 2. 12. 2020, iz katere je razvidno, da se s predlaganim členom zakona niso strinjali: *»...pa predlagana zakonska rešitev v 57. členu PKP6 pomeni nedopustno poseganje v postopke reakreditacije, ki so v teku ter postavljanje slovenskih visokošolskih zavodov v neenak položaj, saj je v dokazovanje kakovosti njihovega dela na posameznih univerzah vključeno več sto ljudi, druge pa bi bile iz takega preverjanja torej izvzete. To bi vneslo dvome v verodostojnost predpisanih postopkov zagotavljanja kakovosti v visokem šolstvu.«³¹*

Iz navedenih dejstev izhaja, da 52. člen PKP6 nima nikakršne povezave z ukrepi za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 in kot tak ne bi smel biti del interventnega zakona, da gre tu za materialno korist ene pravne osebe, Nove Univerze, katere ustanovitelji in predstavniki so blizu trenutni vladi in najvišjim vladnim funkcionarjem. V opisanem primeru se torej pojavlja utemeljen sum, da gre za sledeča koruptivna dejanja, kot so navedena v ZIntPK:

- sum korupcije (1. točka prvega odstavka 13. člena), sum vplivanja predstavnikov Nove Univerze na ravnanje javne osebe zaradi pričakovane lastne koristi. V tem primeru je to ohranjanje akreditacije, ki ima za posledico nemoten dostop do javnega financiranja zavoda v višini

³⁰ Na spletni strani portala AJPEŠ, je kot ustanovitelj Nove Univerze naveden INŠTITUT ZA USTAVNO UREDITEV IN ČLOVEKOVE PRAVICE, d.o.o., katere ustanovitelj je prav tako Peter Jambrek. Trenutna direktorica zavoda je ██████████ Petra Jambreka, Olga Jambrek. Peter Jambrek pa bil med leti 2013 in 2017 rektor Nove Univerze

³¹ Izjava NAKVIS glede PKP6 – 56. in 57. člen, dostopno na: <https://www.nakvis.si/aktualno/izjava-nakvis-glede-pkp6-56-in-57-clen/>

približno 2 milijona evrov na letni ravni, kar brez spremembe prehodnih in končnih določb Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 75/16) v PKP6 ne bi bilo več možno na takšen način in v takšnem obsegu.

- sum kršitve določb o lobiranju (12. točka prvega odstavka 13. člena), v predlogu zakona PKP-6 ni navedeno sodelovanje lobistov pri pripravi predloga, vladni predstavniki pa so navajali neresnične razloge za uvrstitev predloga člena v zakon, čeprav je z medijskih zapisov in podatkov Erarja razvidno, da je določba 52. člena PKP6 posledica lobiranja. V opisanem primeru obstaja utemeljen sum, da je bilo storjeno koruptivno ravnanje.

Na ustavno spornost 52. člena PKP6 je v svojem mnenju opozorila tudi Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora: »14. člen ZViS, ki določa pogoje za ustanovitev visokošolskega zavoda, predstavlja pomembno sistemsko rešitev ZViS, prehodna določba 38. člena novele ZViS-K pa izpeljavo s to novelo spremenjenega 14. člena ZViS. Določitev roka za izpolnjevanje strožjih pogojev za ustanovitev visokošolskega zavoda oziroma za podaljšanje akreditacije visokošolskega zavoda, ki jih je določila novela ZViS-K, sicer spada v polje proste presoje zakonodajalca, za podaljšanje tega roka pa morajo obstajati razlogi. Zgolj s pavšalnim sklicevanjem na izredne razmere, ki so nastopile s pojavom širjenja nalezljive bolezni COVID-19, predvsem upošteva obdobje trajanja teh razmer v primerjavi z rokom, v katerem je treba pridobiti podaljšanje akreditacije visokošolskega zavoda, po presoji ZPS takšne sistemske spremembe ni mogoče v zadostni meri utemeljiti. Zato je vprašljivo, ali takšna predlagana sprememba sploh spada v Predlog zakona, ki ureja interventne ukrepe za omilitev drugega vala epidemije COVID-19.« In v mnenju o predlogu sklepa o nedopustnosti referendumu dodala, da: »načelno opozarja, da je treba v postopku sprejemanja Predloga zakona, na katerega se Predlog sklepa nanaša, skrbno pretehtati, ali vse vsebine Predloga zakona predstavljajo nujne ukrepe iz prve alineje drugega odstavka 90. člena Ustave. Uvrščanje drugih vsebin bi lahko povzročilo z Ustavo neskladno in prekomerno uporabo ustavne prepovedi referendumu ter poseg v pravico do referendumu, zato bi se v postopku morebitne ustavne presoje zakona to lahko izkazalo za ustavno nedopustno.«

Izvajanje sporne določbe 52. člen PKP6 je januarja 2021 Ustavno sodišče RS na podlagi pritožbe nekdanjega rektorja Univerze v Mariboru tudi zadržalo do končne odločitve, do končne odločitve so prekinjeni tudi postopki za podaljšanje akreditacij po visokošolskem zakonu.

Blokada zaposlovanja raziskovalcev na javnih raziskovalnih organizacijah

Cilj vseh interventnih zakonov za odpravo in omilitev posledic epidemije bi - poleg varovanja zdravja - moral biti tudi zagotovitev čimprejšnjega zagona gospodarstva in celotne družbene aktivnosti. Pri tem morajo pomembno prispevati tudi univerze, samostojni visokošolski in raziskovalni zavodi, ne le s svojimi raziskovalnimi, razvojnimi in strokovnimi projekti, temveč tudi s svojo temeljno dejavnostjo visokošolskega izobraževanja.

Sprejeta določba prve alineje tretjega odstavka 60. člena ZIPRS2122, ki omejuje zaposlovanje v letih 2021 in 2022 na raven iz leta 2020 tudi za posredne proračunske uporabnike, predstavljala hudo omejitev za univerze, javne visokošolske in raziskovalne zavode. Ti se že od prejšnje krize soočajo z zmanjšanjem obsega strokovnih in raziskovalnih projektov z gospodarstvom tako v finančnem smislu kot v njihovem številu. Poenostavljeno rečeno so se sodelovanja močno razdrobila na manjše projekte/naročila, pogosto krajše od enega leta, kar zelo otežuje tudi načrtovanje zaposlovanja. Univerze imajo tri naloge, ki predstavljajo njihovo poslanstvo: ustvarjanje, ohranjanje in prenašanje znanja. Proračunska sredstva tako ne zadoščajo niti za polno izvajanje pedagoškega dela (prenašanje znanja na študente). Za ustvarjanje znanje in njegovo prenašanje v okolje so univerze tako vezane na druge vire sredstev, tudi iz sodelovanja z gospodarstvom. Sprejeta omejitev zaposlovanja na teh virih pa posledično omejujejo tudi izvajanje pedagoškega dela. Za prenos znanja v okolje in podporo gospodarstvu pri izhodu iz krize, ki je posledica pandemije COVID-19, bi zato bila nujna sprostitev kadrovske omejitve univerz in drugih javnih zavodov, ki izvajajo raziskovalne, razvojne in strokovne projekte, pomembne za razvoj gospodarstva. To se nanaša zlasti na omejitev zaposlovanja, ki izhaja iz prve alineje tretjega odstavka 60. člena ZIPRS2122. Taka omejitev je neskladna z načelom avtonomije univerz in državnih visokih šol, saj jih resno ovira pri izvajanju njihovega poslanstva. Zato bi ministrica morala zagotoviti izjemo od omenjenih določil ZIPRS, da se tam navedene omejitve ne bi uporabljale za univerze, samostojne visokošolske zavode in raziskovalne zavode, ki izvajajo raziskovalno dejavnost in jim omogočiti zaposlovanje, kadar se to financira iz sredstev od prodaje blaga in storitev na trgu ali iz sredstev raziskovalnih projektov in programov ter sredstev za projekte in programe, namenjene za internacionalizacijo in kakovost v izobraževanju in znanosti.

Slab zgled in nespoštovanje ukrepov za preprečevanje širjenja COVID-19

Vlada je 3. 9. 2020 z odlokom določila obvezno uporabo mask v zaprtih javnih prostorih, s 21. 9. pa so začeli veljati še strožji ukrepi, ki so določali obveznost nošenja mask tudi na odprtih javnih prostorih. Posebno strogi ukrepi pa so veljali tudi za šolarje in dijake, obveznost nošenja mask je ves čas pouka veljala za učence zadnje triade osnovnih šol in dijake, če med njimi ni bilo mogoče zagotoviti ustrezne razdalje. V tem času so se v družbi začeli pojavljati tudi pozivi k opustitvi nošenja mask, zato je bilo v takrat ključni fazi razvoja epidemije pomembno, da predstavniki vlade, ki so ljudem z odloki zapovedovali obveznost nošenja mask, delujejo z zgledom. A ministrica prof. dr. Simona Kustec je storila ravno obratno. Na dobrodelni prireditvi Olimpijskega komiteja Slovenije 21. 9. 2020 se je Simona Kustec skupaj z množico povabljenih gostov zabavala v zaprtem prostoru, pri tem pa, tako kot mnogi drugi visoki gostje, ni nosila maske. Posnetek je videla cela Slovenija, vključno s tistimi, ki jim je vlada zapovedovala nošenje mask v šolah in odprtih javnih prostorih.

Sporno kadrovanje, utemeljeno na parcialnih interesih, osebnih zamerah in prijateljskih obljubah ter slabo vodenja ministrstva.

Ministrica prof. dr. Simona Kustec je, nemudoma po nastopu svojega mandata, v maniri avtoritarne, a hkrati nezaupljive in vzvišene voditeljice pričela urejati ministrstvo po svoje in posegati v delovnopravne položaje javnih uslužbencev, ki niso bili položajni uradniki. Ne samo, da je praktično prvi dan svojega mandata pričela s postopki premestitve dologoletne tajnice ministra - ki je svoje delo dolga leta vestno, natančno in visoko strokovno opravljala pod številnimi ministri za izobraževanje različnih političnih opcij in svetovnih nazorov - v drug organ, a se ji na koncu ni izšlo in je tajnico premestila na drugo delovno mesto znotraj ministrstva, ampak je premestila tudi dolgoletnega voznika ministra. Ministrica je na sebi lasten način posegla tudi v dokončen sklep o izbiri javnega uslužbenca izbranega na javnem natečaju za vodenje službe za odnose z javnostmi na način, da navkljub eksplicitni določbi 66. člena Zakona o javnih uslužbencih, ki to njeno obveznost predpisuje, izbranega kandidata ni želela imenovati v uradniški naziv in z njim skleniti pogodbe o zaposlitvi, pa čeprav je to isto osebo ob nastopu svojega mandata zaposlila na zaupanje v svojem kabinetu. Še več, ministrica se je ne samo odločila, da bo kršila 66. člen ZJU ter z izbranim kandidatom na podlagi dokončnega in izvršljivega sklepa o izbiri ne bo sklenila pogodbe o zaposlitvi ter ga imenovala v uradniški naziv, ampak se je celo odločila, da bo kandidata odpustila iz delovnega razmerja, do česar je - glede na dejstvo, da je bil javni uslužbenec zaposlen na zaupanje v njenem kabinetu - imela legitimno pravico, a ne na način, da se je odločila z njim prekiniti delovno razmerje iz krivdnih razlogov, vse z namenom, da bi [REDACTED] [REDACTED] ostal brez pravic in nadomestila iz naslova brezposlenosti. Ob tem je nezanemarljivo dejstvo, da sta ministrica in generalna sekretarka ministrstva ravnali protipravno, ko nista odreagirali na prejeto prijavo mobinga, ki jo je zoper ravnanje ministrice podal konkretni javni uslužbenec. Uredba o ukrepih za varovanje dostojanstva zaposlenih v organih državne uprave namreč določa, da mora predstojnik v 15. dneh po prejemu prijave vzpostaviti okolje, v katerem prijavitelj ne bo izpostavljen nadaljnjemu nadlegovanju oz. trpinčenju. Prav tako mora predstojnik sprejeti nekatere druge aktivnosti in ukrepe, na podlagi katerih se lahko argumentirano opredeli do navedb o mobingu, prijavitelja pa mora celoten čas postopka obveščati o dejstvih in okoliščinah v zvezi z njegovo prijavo. Ne glede na dejstvo, da mobing v nekaterih primerih lahko celo predstavlja kaznivo dejanje in je varovanje dostojanstva zaposlenih v državni upravi natančno regulirano, se ne ministrica ne generalna sekretarka ministrstva, kot oseba, ki je pooblaščenka za kadrovsko poslovanje, nista odločili izpolniti svoje, na predpisu utemljene obveznosti, da bi zagotovili ustrezno obravnavo prijavljenega trpinčenja na delovnem mestu.

Svojevrsten čut za sočloveka je ministrica pokazala tudi kmalu po nastopu mandata, ko je iz nikoli v celoti pojasnenih okoliščin odpustila svojega vodjo kabineta - člana svoje lastne stranke in osebo, ki je v strukturi SMC pozicionirana precej visoko - odnos z njim pa zaostrila celo do te mere, da mu je naročila takojšnjo odstranitev iz stavbe ministrstva in prepovedala fizičen vstop vanjo, pa čeprav mu ni dala možnosti, da bi ob odhodu iz pisarne odnesel svoje osebne stvari.

Izjemno visoko stopnjo zaupanja v uradništvo in zaposlene na svojem ministrstvu ministrica izkazuje tudi z dejstvom, da v organe pomembnih subjektov iz svoje pristojnosti, kamor so tradicionalno, zaradi zagotavljanja kontinuitete in vsebine, imenovani javni uslužbenci ministrstva, imenuje izključno politične kandidate, kar se je najbolj očitno izkazalo nedavno, ob

imenovanju predstavnikov ustanovitelja v Upravni odbor Univerze v Mariboru, kamor je vlada na predlog ministrice imenovala nekdanjega rektorja te iste univerze, ██████ poslanca največje koalicijske stranke Dejana Kaloha, ki je na UM tudi zaposlena ter strokovno sodelavko SMC, s čimer je ne samo razvrednotila pomen strokovnosti, ampak je s tem tudi vzpostavila politični vpliv na odločitve avtonomne javne univerze.

Povsem sklepno pa je pod tem očitkom treba omeniti tudi skrb preštevilnih zaposlenih na ministrstvu, ki tožijo nad slabimi odnosi, vodje pa nad pomanjkljivo komunikacijo ter pretokom informacij med vodstvom ministrstva in njimi. Ministrica naj praktično ne bi sklicevala rednih vsebinskih kolegijev, izogiba pa se tudi individualnim sestankom ter ne odgovarja na elektronsko pošto ali klice sodelavcev.

Namesto zaključka

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je eno družbeno najpomembnejših. Vloga ministra oziroma ministrice je, da skrbi za svoje celotno področje, aktivno deluje - pripravlja ukrepe, novosti, odpravlja slabosti in predvsem odločno, jasno in povsod ščiti interese otrok in mladih in drugih deležnikov v vzgoji in izobraževanju.

Prof. dr. Simon Kustec ne samo, da ni bila kos osnovnim nalogam ministrice za izobraževanje, znanost in šport, svojo funkcijo je, kot smo pokazali v obrazložitvi interpelacije, opravljala slabo, ustvarjala je škodo sistemu vzgoje in izobraževanje ter s katastrofalnim odzivom na epidemijo COVID-19, nedopustno slabo organizacijo in načrtovanjem izobraževanja na daljavo in najdaljšim zaprtjem vrtcev in šol v Evropi otrokom, mladostnikom, študentom in staršem naredila veliko, pogosto nepopravljivo škodo. Zato prof. dr. Simona Kustec ne bi smela zasedati funkcije ministrice za izobraževanje, znanost in šport v Vladi Republike Slovenije.

Priloge:

-Podpisi poslank in poslancev

dr. Matej T. Vatovec

Luka Mesec

Violeta Tomić

Miha Krdiš

Nataša Sukič

Boštjan Koražija

Željko Cigler

Primož Siter

Brane Golubović

Marjan Šarec

Tina Heferle

Jerca Korče

Aljaž Kovačič

Nik Prebil

Jože Lenart

Rudi Medved

Edvard Paulič

Robert Pavšič

Igor Peček

Lidija Divjak Mirnik

Andreja Zabret

Jani Möderndorfer

Matjaž Han

dr. Franc Trček

Matjaž Nemec

Predrag Baković

Samo Bevk

mag. Meira Hot

mag. Marko Koprivc

Soniboj Knežak

mag. Bojana Muršič

Jani Prednik

mag. Dejan Židan

Gregor Židan

Maša Kociper

mag. Andrej Rajh

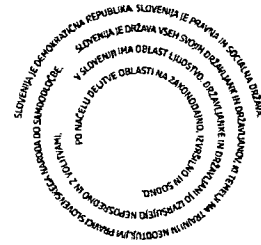
Vojko Starović

Marko Bandelli

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR
Poslanska skupina Levica

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana
t: 01 478 96 49, f: 01 478 98 45, e: ps-levica@dz-rs.si, www.dz-rs.si

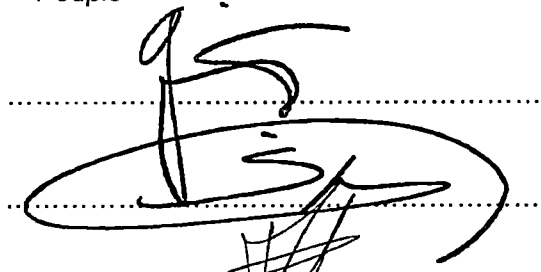

Ime in priimek	Podpis
Dr. Matej T. Vatovec	
Luka Mesec	
Violeta Tomić	
Miha Kordiš	
Nataša Sukič	
Boštjan Koražija	
Željko Cigler	
Primož Siter	

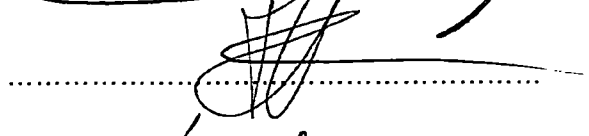
Ime in priimek

Podpis

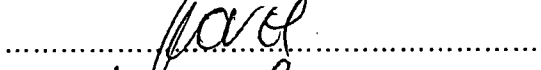
Brane Golubovič

Marjan Šarec

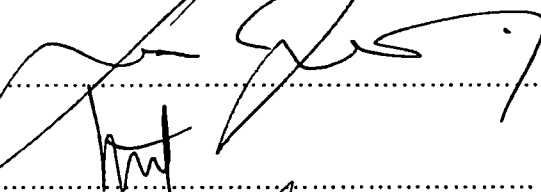
Tina Heferte

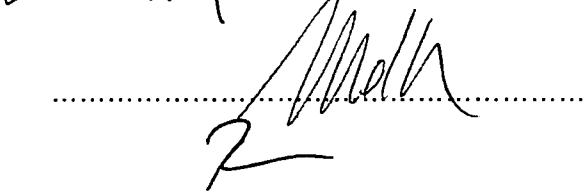
Jerca Korče

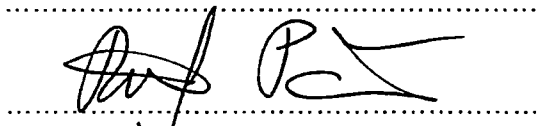
Aljaž Kovačič

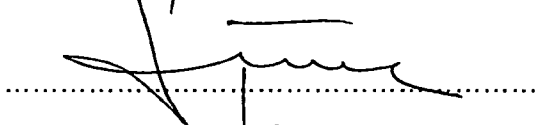
Nik Prebil

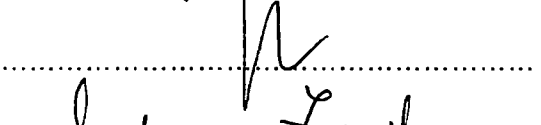
Jože Lenart

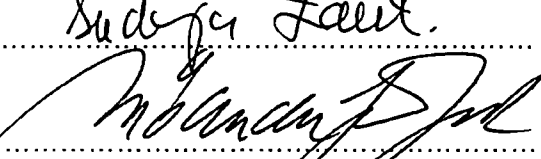
Rudi Medved

Edvard Paulič

Robert Pavšič

Igor Peček

Lidija Divjak Mirnik

Andreja Zabret

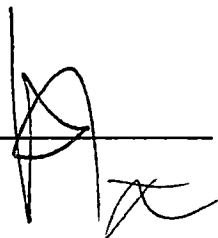

Jani Möderndorfer

Podpisi poslank in poslancev:

Matjaž HAN

Dr. Franc TRČEK

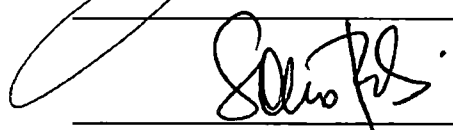
Matjaž NEMEC

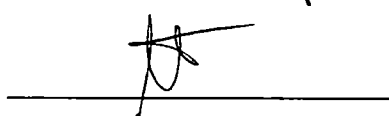
Predrag BAKOVIĆ

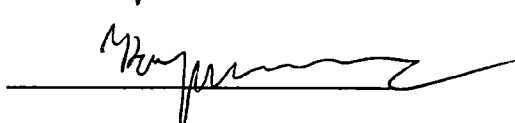
Samo BEVK

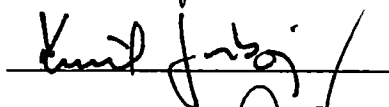
mag. Meira HOT

mag. Marko KOPRIVC

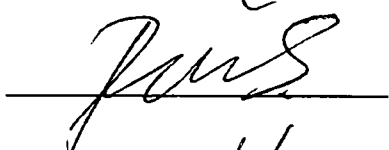
Soniboj KNEŽAK

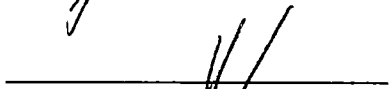
mag. Bojana MURŠIČ

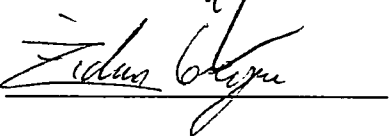
Jani PREDNIK

mag. Dejan ŽIDAN

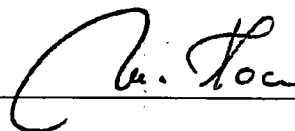

Gregor ŽIDAN

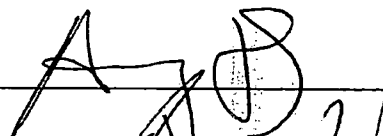
PODPISI POSLANK IN POSLANCEV

Maša KOCIPER

Maša Kociper

mag. Andrej RAJH

Vojko STAROVIĆ

Marko BANDELLI

